

<https://ssoss.ui.ac.ir/?lang=en>

Strategic Research on Social Problems in Iran

E-ISSN: 2645-7539

Vol. 10, Issue 3, No.34, Autumn 2021, pp. 1-22

Received: 26.04.2021 Accepted: 12.09.2021

Research Paper

Semantic Development of Love and Romantic Action Procedure in the Context of Online Communication Experience in Social Networks

Mohammad Ganji*

Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, Iran
m.ganji@kashanu.ac.ir

Seyed Kamaledin Mousavi

Assistant Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, Iran
sk.mousavi@kashanu.ac.ir

Morteza Vahedian

PhD in Social Studies of Iran, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, University of Kashan, Kashan, Iran
m.vahedian1367@gmail.com

Introduction

Love which encompasses a wide range of emotions such as passion, intimacy, companionship, and togetherness manifests itself in a variety of areas. With the advent of the Internet, love and romantic relationships in the online space have been gradually formed between people. The online love is related to lacking an in-person experience of love that has been created and developed through the Internet and social networks. This new experience has made a difference in building a romantic relationship and understanding love. Hence, we are facing a new form of modern love. Accordingly, the purpose of this article was to investigate the semantic developments of love and procedures of romantic actions in the context of online communication experiences in social networks. In this context, there are theoretically different views on love experience. The theory of love triangle developed by Robert Sternberg considers love to be a 3-dimensional phenomenon, having the 3 main components of intimacy, sexual desire, and commitment as the sides of a triangle. According to Sternberg, these components are not balanced in every type of love. In other words, their different levels can create several types of love in human life although a perfect and valuable love is the love in which all the 3 mentioned components are balanced and maintained in the long run in Sternberg's view. With the development of Sternberg theory and consideration of love in the heart of virtualization of love experience in modern times, Ben Ze-ev (2004) believed that an intense intimacy required in love could be usually formed in romantic online relationships, which is sometimes more intense than in ordinary romantic relationships.

Materials & Methods

The research method was based on an epistemological approach associated with qualitative methodology and phenomenological analysis. The data analysis was done through a 7-step Colaizzi process. The sample size contained 19 people, with whom in-depth and semi-structured interviews were conducted. The durations of interviews were 50 to 90 min. The selection of the sample members was done based on the logic of maximum diversity and research purpose. The sample size was selected according to the logic of theoretical saturation in qualitative studies.

Discussion of Results & Conclusions

Based on all the research steps taken in Colaizzi's strategy, 13 sub-categories were divided into 4 categories that were capable of fully describing the research topic. The 1st category considered love in a range of meanings such as coexistence, companionship, and equal exchange of emotions. This category and its sub-categories showed that an individual's presence in the online space could orient the actors' perceptual layers towards establishing a romantic relationship and possibly experiencing it. The 2nd category

*Corresponding author

Ganji, M., Mousavi, S., and Vahedian, M. (2021). Semantic development of love and romantic action procedure in the context of online communication experience in social networks. *Strategic Research on Social Problems in Iran University of Isfahan*, 10(3), 1-22.

2645-7539 / © 2021 The Authors. Published by University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<http://dx.doi.org/10.22108/srsp.2021.132061.1765>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221453.1400.10.3.1.5>

was about the evolution of actors' perceptual layers towards establishing a romantic relationship in the online space, something like artificialization of emotions, fluidity of relationship, desiring renewal of relationship instead of repairing it, and breaking collective taboos. The 3rd category described the forms of action in a virtual romantic relationship. In this category and its sub-categories, our results revealed that some actors took steps to start a relationship by actively proposing directly or indirectly and commenting on and liking the posts of those they were interested in, while some others were waiting for the followees to start coming to them. Finally, the 4th category was concerned with an individual's behavioral procedures when beginning, continuing, and ending a relationship, thus showing that ending or forgetting a virtual romantic relationship was much easier than stopping or forgetting a real world relationship.

Keywords: Love, Online Love, Colaizzi's Strategy, Descriptive Phenomenology

References

- Adrian, C., Araya, A. C., Warwick, R., Shumer, D., Selkie, E. (2021). Romantic relationships in transgender adolescents: a qualitative study. *Pediatrics*, 147(2), 1-11.
- Ahmadi, B. (2015). *Memoirs of darkness*. Tehran: Ney Publisher (in Persian).
- Ben-Ze-ev, A. (2004). *Love online: emotions on the internet*. NY: Cambridge University Press.
- Badiou, A. (2018). *In praise of love*. Translated by Maryam Abdolrahim Kashi, Tehran: Publication of Ghoghnoos (in Persian).
- Bauman, Z. (2005). *Liquid love*. Translated by Erfan Sabeti, Tehran: Publication of Ghoghnoos (in Persian).
- Berman, M. H. (2011). *All that is solid melts into air*. Translated by Morad Farhadpoor. Tehran: Publication of Tarh-e Nov (in Persian).
- Briggle, A. (2008). Love on the internet: a framework for understanding Eros online. *Journal of Information, Communication & Ethics in Society*, 6(3), 216-232.
- Burunat, B. (2019). Love is a physiological motivation (like hunger, thirst, sleep, or sex). *Journal of Medical Hypotheses*, 129, 1-14.
- Cornwell, B. & Lundgren, D. C. (2001). Love on the internet: involvement and misrepresentation in romantic relationships in cyberspace vs. actual space. *Computers in Human Behavior*, 17, 197-211.
- Carroll, B. A. & Ahuvia, A. C. (2006). Some antecedents and outcomes of brand love. *Journal of Marketing Letters*, 17(2), pp. 79-89.
- De Boer, A., van Buel, E. M., Ter Horst, G. J. (2012). Love is more than just a kiss: a neurobiological perspective on love and affection. *Journal of Neuroscience*, 201, 114-124.
- de Jong, D.C., Reis, H.T. (2016). *Love and intimacy*. Encyclopedia of Mental Health (2nd Edition), pp. 25-32.
- Fochtman, D. (2008). Phenomenology in pediatric cancer nursing research. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 25(4), 185-192.
- García, H., Soriano, E. (2017). The romantic ideal of men and women involved in the relationship of friends with benefits. *Journal of Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 237, 203-208.
- Hazra, S., Kewalramani, S. (2018). Social networking & romantic relationships in young adults. *International Journal of Social Science Review*, 6(3), 349-354.
- Holyst, A. J. (2017). *Cyber emotions: collective emotions in cyberspace*. Switzerland: Springer.
- Lee, C., Chau, D. (2017). Language as pride, love, and hate: Archiving emotions through multilingual Instagram hashtags. *Discourse, Context & Media*, 22, 21-29.
- Lenhart, A., Anderson, M., Smith, A. (2015). *Teens, technology and romantic relationships*. Pew Research Center.
- Michaelsen, A. (2017). Feeling differently together: The "It Gets a Better Project" as an unlikely intimate public of LGBT peer. *Emotion, Space and Society*, 25, 144-149.
- Mikulincer, B. I., Ivcher, P., Shaver, R. (2017). *A behavioral systems approach to romantic love relationships: attachment, caregiving, and sex*. Interdisciplinary Center: Herzliya.
- Nee Nee, C. A., Caroline W. B., Alan, G. (2015). An exploration of students' lived experiences of using smartphones in diverse learning contexts using a hermeneutic phenomenological approach. *Journal of Computers & Education*, 82, 96-106.
- Nazari, H. (2019). *The basis of family law policy-making*. PhD Thesis in Social Issues, Department of Social Sciences, Kashan University (in Persian).
- Ouytsel, J. V. et al. (2016). Exploring the role of social networking sites within adolescent romantic relationships and dating experiences. *Journal of Computers in Human Behaviors*, 55, 76- 86.
- Praprotnik, T. (2004). *How to Understand Identity in an Anonymous Communication?* Available in: www.hsd.hr/revija/pdf/1-2-2004/01-praprotnik.pdf
- Streubert, M. J. & Carpenter, D. R. (1999). *Qualitative researches in nursing, advancing the humanistic imperative*. Philadelphia: Lippincott.
- Seo, K. (2020). Meta-analysis on visual presentation: does adding images to text influence persuasion? *Athens Journal of Mass Media & Communications*, 6(3), 177-190.
- Scott, S. (2018). *Making sense of everyday life*. Translated by Fatemeh Maktobian & Maryam Maktobian, Tehran: Publication of sociologists (in Persian).
- Speziale, H. & Carpenter, D. (2007). *Qualitative research in nursing: advancing the humanistic imperative*. Philadelphia, Lippincott: Williams and Wilkins.
- Shosha, G. A. (2012). Employment of collazo's strategy in descriptive phenomenology: a reflection of a researcher. *European Scientific Journal*, 8(27), 31-43.
- Sabiniewicz, A. et al. (2017). Is love related to selfies? romantic selfie posting behavior and love levels among women and men. *Personality and Individual Differences*, 111, 297-300.
- Tucker, I., Gooding's, L. (2017). Digital atmospheres: affective practices of care in Elefriends. *Social Health Illness*, 39 (4), 629-642.
- Tuncez, M. (2016). *Popularity of online intimate partners and its impact on exclusivity of cyber-love*. Master Thesis, University of Ankara.
- Wojnar, D. & Swanson, K. (2007). Phenomenology: An exploration. *Journal of Holistic Nursing*, 25(3), 172-180.

پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران
سال دهم، شماره پیاپی (۳۴)، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۰، ص ۱-۲۲
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۲۱

مقاله پژوهشی

تحولات معنایی عشق و رویه‌های کنش عاشقانه در بستر تجربه ارتباطی آنلاین

محمد گنجی^{id*}، دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

m.ganji@kashanu.ac.ir

سید کمال‌الدین موسوی، استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

sk.mousavi@kashanu.ac.ir

مرتضی واحدیان، دکتری بررسی مسائل اجتماعی ایران، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

m.vahedian1367@gmail.com

چکیده

عشق شامل طیف گسترده‌ای از عواطف نظیر اشتیاق، صمیمیت، همراهی و به هم پیوستن است که در ساحت‌های گوناگون تجلی می‌یابد. با ظهور اینترنت، عشق و روابط رمانتیک در این فضا نیز به تدریج میان افراد شکل گرفت و عشق آنلاین به منزله نوعی از تجربه غیرحضور از عشق است که با وساطت شبکه‌های اجتماعی پدید آمده است. هدف این مقاله، درک تحولات معنایی عشق و رویه‌های کنش عاشقانه در بستر تجربه ارتباطی آنلاین در شبکه‌های اجتماعی است. روش این پژوهش، براساس تحلیل پدیدارشناختی و تحلیل داده‌ها مبتنی بر فرایند ۷مرحله‌ای کولایزی و حجم نمونه آن، شامل ۱۹ مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته است که اعضای نمونه براساس منطق حداکثر تنوع و مبتنی بر هدف پژوهش انتخاب شده‌اند. بر مبنای انجام کلیه گام‌های پژوهشی راهبرد کولایزی، ۱۳ زیرمقوله در ۴ مقوله قرار گرفته‌اند که به‌طور کامل پدیده مدنظر پژوهش را توصیف می‌کنند. مقوله نخست عشق را در گستره‌ای از معانی نظیر همزیستی، همراهی و تبادل برابر گونه عواطف می‌داند. مقوله دوم تحولات لایه‌های ادراکی کنشگران نسبت به برقراری روابط عاشقانه در فضاهای آنلاین چون تصنعی شدن عواطف، سیالیت روابط، میل افراد به رویکرد تعویض رابطه به جای رویکرد مبتنی بر ترمیم و تعدیل شرم‌های اجتماعی و فروریزی تابوهای جمعی را نشان می‌دهد. مقوله سوم، توصیف‌کننده اشکال کنشگری در ساحت رابطه عاشقانه مجازی است و در نهایت، مقوله چهارم رویه‌های رفتاری افراد در لحظه شروع، امتداد و اتمام رابطه را نشان می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: عشق، عشق آنلاین، راهبرد کولایزی، پدیدارشناسی توصیفی

* نویسنده مسؤول

گنجی، م.، موسوی، س.ک. و واحدیان، م. (۱۴۰۰). «تحولات معنایی عشق و رویه‌های کنش عاشقانه در بستر تجربه ارتباطی آنلاین»، پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۱۰(۳): ۱-۲۲.

2645-7539 / © 2021 The Authors. Published by University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<http://dx.doi.org/10.22108/srsp.2021.132061.1765>

<https://dori.net/dor/20.1001.1.23221453.1400.10.3.1.5>

مقدمه و بیان مسئله

عشق یک احساس پیچیده شامل دوست‌داشتن، صمیمیت و پیوستن است (Carroll & Ahuvia, 2006) که بیشترین رضایت خاطر را به‌همراه دارد، طرف مقابل را منحصر به فرد تلقی می‌کند و آرزوی با او بودن را در انسان برمی‌انگیزد (Klimova, 2009). برخی معتقدند عشق خصوصیت ارادی، آگاهانه و سنجیده‌ای دارد و با شهوت و رابطه جنسی یکسان نیست و رابطه جنسی را پدیده‌ای ناگهانی، بی‌مقدمه و غریزی می‌دانند که تمرکز آن بر ظاهر و خصوصیات فیزیکی افراد است (Ben-Zeev, 2004: 170)؛ اما نمی‌توان انکار کرد که تجربه عشق در دوران معاصر، تجربه جسمانی تری شده است؛ چنانکه آن بدیو معتقد است عشق چیزی بیش از اظهار صرف کلمات است و به تمامیت هستی دیگری مربوط می‌شود و تسلیم بدن، نماد مادی آن تمامیت می‌شود (بدیو، ۱۳۹۷: ۱۷).

از سوی دیگر، نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد همراه با افزایش تمایلات جنسی، ترشح اکسی‌توسین و آزوپرسین که در دل‌بستگی و پیوند نقش مهمی دارند، در بدن فزونی می‌گیرد (De Boer et al., 2012) و عشق پرشور که غالباً با میل جنسی همراه است، به وسیله یک مقوله پاسخ جنسی متمایز از مقوله حاکم بر جذب دیگری، سازماندهی می‌شود (De Jong & Reis, 2016: 25). به گفته بن‌زئیف، یکی از علایم انتقال از رابطه دوستانه به عشق، پدیدار شدن اشتیاق، بی‌قراری و ناپایداری در افراد است (Ben-Zeev, 2004: 170)؛ اما با توجه به طبیعت پرنوسان اشتیاق، ماندن کنار همدیگر، منوط به ایجاد و ساخت انگیزش ذاتی و عشق مبتنی بر لذت، همدمی و صمیمیت محبت‌آمیز است (De Jong & Reis, 2016: 26).

با ظهور اینترنت، عشق و روابط رمانتیک در این فضا نیز به تدریج میان افراد شکل گرفته و مفهوم عشق آنلاین و اینترنتی وارد ادبیات کشورها شده است. عشق آنلاین نوعی از عشق غیرحضوری است که با وساطت و میانجی‌گری شبکه اینترنت بین افراد شکل می‌گیرد. آدام بریگل عشق آنلاین را رابطه‌ای نزدیک و کامپیوتر واسط می‌داند که در بردارنده برخی نگرش‌ها، احساسات و فعالیت‌هاست و می‌تواند صمیمیت عمیق و نیز جاذبه جنسی با خود به‌همراه آورد (Briggle, 2008: 221)؛ البته باید توجه داشت که عشق آنلاین، مرحله‌ای از

رشد و تحول را پشت سر گذاشته و از یک عشق متن‌محور و سنتی، در حال تبدیل به عشق فرامتنی و مدرن (متکی بر جلوه‌های نوشتاری، دیداری، شنیداری و لمسی) است؛ به طوری که ماهیت و ویژگی‌های عشق به تدریج دگرگون شده است و تجربه آن برای انسان‌ها متفاوت از گذشته خواهد بود. در اینکه نقش و دخالت فناوری در پدیده‌های بسیار خصوصی و شخصی همچون عشق به چه زمانی برمی‌گردد، گروهی از پژوهشگران تأکید دارند که نخستین بار، تلگراف زمینه‌ساز پیدایش عشق با واسطه در تاریخ فناوری‌های ارتباطی بوده است. این روند با ظهور اینترنت در دهه ۸۰ میلادی و سال‌های پس از آن بسیار پررنگ‌تر شد. در نخستین سال‌های ظهور اینترنت در دهه ۸۰ میلادی - معروف به اینترنت نسل اول - روابط انسان‌ها عمدتاً به صورت نوشتاری جریان داشت و تنها کلمات و جملات زیبا حامل احساسات عاشقانه‌ای بودند که میان افراد منتقل می‌شدند. در این مرحله نوزادی اینترنت، اتاق‌های گفتگو، سایت‌ها، بلاگ‌ها، ایمیل‌ها و دیگر محیط‌های متن‌محور، لنگرگاه عشق آنلاین بودند. این روابط رمانتیک اینترنتی، روابط منفعلانه‌ای تلقی و سبب شد بعدها گروهی از پژوهشگران آن را عشق آنلاین سنتی نام‌گذاری کنند (Ben-Zeev, 2004: 182). با گذر از عشق آنلاین سنتی و اولیه که تجربه‌ای عمدتاً متن‌محور بود، در اینترنت نسل دوم یا اینترنت اجتماعی، اپلیکیشن‌های جدیدی خلق شدند که موانع و محدودیت‌های فنی اولیه اینترنت را کنار زدند و روابط اجتماعی را در فضای آنلاین تسهیل کردند. محیط‌های خاص و موضوع‌محوری برای انواع تعامل به وجود آمد؛ برای مثال، فیس‌بوک در ۲۰۰۴ به منزله محلی برای روابط دوستانه و شخصی شکل گرفت، لینک‌دین در ۲۰۰۳ به منزله محلی برای ارتباطات شغلی و حرفه‌ای، یوتیوب در ۲۰۰۵ به منزله محلی برای بارگذاری و مشاهده فیلم و نظردهی درباره آنها و اینستاگرام نیز در ۲۰۱۰ به منزله محلی که افراد بتوانند در آن از طریق موبایل‌های هوشمند خود عکس و ویدئوهای مربوط به زندگی روزمره را به اشتراک بگذارند، تأسیس شد. به همین روال، محیط‌های دوست‌یابی دیگری به وجود آمدند تا افراد جویای همسر، شریک عاطفی و یا جنسی را به یکدیگر پیوند دهند (Holyst, 2017: 28).

در ساخت روابط عاشقانه به چه شکل است؟

پیشینه تجربی پژوهش

درباره موضوع پژوهش حاضر از نظر تجربی، پژوهش‌ها بر مبنای اصول روش‌شناختی متفاوت بوده‌اند؛ چنانکه برخی پژوهش‌ها بیشتر وجه متنی و تشریحی بدون انجام پژوهش میدانی داشته‌اند. این دسته از پژوهش‌ها همچون پژوهش مایکولینسر و همکاران^۱ (2019) با اتکا به یافته‌های سایر پژوهش‌ها نشان می‌دهند وجود دل‌بستگی ایمن به والدین در افراد موجب می‌شود در حوزه‌های گوناگون، از روابط زناشویی گرفته تا روابط رمانتیک، ثبات بیشتری را تجربه کنند.

برخی پژوهش‌ها در این زمینه با کاربست روش‌شناسی کیفی، درباره عشق و روابط مجازی بررسی کرده‌اند. پژوهش‌های کیفی در این زمینه، به‌طور عمده به شیوه‌های ارتباطی و رویه‌های کنش عاشقانه در بسترهای آنلاین پرداخته‌اند؛ برای مثال، اویتسل و همکارانش^۲ (2016) با انجام مصاحبه‌های گروهی و استفاده از روش کدگذاری باز در تحلیل، نشان می‌دهند مجاری اینترنتی روابط مجازی، تصاویر رخ‌نما و به‌روزرسانی منظم آنها، منبع اصلی آگاهی و یافتن شریک رمانتیک است. از نکات جالب این پژوهش این است که شبکه‌های اجتماعی منبع حسادت‌اند و افراد درگیر روابط عاشقانه مجازی برای گسترش اعتماد به هم، گذرواژه‌های صفحه خود را برای هم به اشتراک می‌گذارند و بررسی اینکه پیام‌ها خوانده شده‌اند یا نه، یکی از سازکارهای نمایش و بروز عشق است.

در همین زمینه لی و چاوئو^۳ (2017) با استفاده از دو تکنیک تحلیلی کیفی، ابتدا هشتک‌های کاربران درباره موضوعات عاطفی و روابط عاشقانه را کدگذاری کردند و سپس مصاحبه‌هایی درباره کاربرد هشتک‌ها و شکلک‌ها در بساختن روابط عاشقانه انجام دادند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد هشتک‌ها و شکلک‌ها، امکان‌های زبانی‌اند که کاربران از رهگذر آنها عواطف خود را در سطوح مختلف به نمایش

در فضاهای تعاملی اینترنت نسل دوم، به‌تدریج نقش خیال‌پردازی و تصویرسازی از یکدیگر در روابط رمانتیک کاهش یافت و روابط رمانتیک تخیلی و منفعل به واقعیت تعاملی فعالی تبدیل شدند (Tuncez, 2016: 11). یکی از نتایج این گذار، کمرنگ‌شدن و محو شدن فاصله‌ها و از میان رفتن نقش فضا - زمان بود؛ چنانکه به‌موازات ظهور شبکه‌های اجتماعی و تحول در امکانات فناوری فضاها آنلاین، به‌ویژه گذر از امکانات متنی به امکانات فرامتنی، فرم و محتوای تجربه در ساحت عشق نیز تغییر کرده است؛ به‌طوری که می‌توان نوعی حرکت از عشق شورانگیز به عشق همدمی را مشاهده کرد؛ بدین معنا که در شکل اولیه پیدایی ارتباطات فناوری به‌واسطه تسلط گمنامی و متن‌محور بودن روابط، افراد در حاله‌ای از ناشناختگی به سر می‌برده‌اند و همین ابهام موجب برساخت تصور و تصویری خیالی در افراد می‌شده است. موضوعی که از ویژگی‌های عشق شورانگیز است و در چنین تجربه‌ای، افراد به‌سرعت به افشای امیدها، رازها، رؤیاها و تجربیات خود دست می‌زنند؛ اما با ورود انسان به مرحله دوم فناوری، فضایی برای تجربه عشق همدمی به وجود آمد که بر آشنایی تدریجی و شناخت واقعی‌تر روحيات و عواطف توأم با تعهد مبتنی است؛ البته مطالعات محدودی در این زمینه انجام شده‌اند که نشان می‌دهند هنگامی که در روابط انسانی، عکس، تصویر و جلوه‌های بصری به پیام‌های نوشتاری اضافه می‌شود، بر میزان توجه، به‌خاطر سپاری، تحریک احساسات و همچنین درجه اطمینان و قانع‌شدن مخاطب نیز افزوده می‌شود (Seo, 2020: 177). با وجود این، مروری بر ادبیات موضوع نشان‌دهنده کمبود و نقص جدی مطالعات آکادمیک در این زمینه است؛ از این رو، با توجه به خلأ آشکاری که در زمینه مطالعات مربوط به عشق آنلاین به‌ویژه در داخل کشور مشاهده می‌شود، پژوهش حاضر این موضوع را در دستور کار خود قرار داده و علاوه بر پژوهش‌های نظری، به‌دنبال فهم پدیدارشناسانه این مسئله است که ازسویی عشق در نگاه افراد مشارکت‌کننده در این پژوهش حامل چه صور معنایی است و ازسوی دیگر، چه تحولات معنایی در لایه‌های ادراکی کنشگران درباره درک عشق رخ داده است؛ در نهایت، افراد در روابط عاشقانه آنلاین چگونه عمل می‌کنند و کنشگری آنان

¹ Mikulincer et al.

² Ouytsel et al.

³ Lee & Chau

اشتراک می‌گذارند.

آرایسا و همکاران^۱ (2021) نیز با استفاده از روش پدیدارشناسی برای بررسی نوجوانان تراجنسیتی، بر موضوع «تجارب، افکار و ادراکات عاشقانه» متمرکز شده‌اند. نتایج این پژوهش بیان‌کننده این نکته است که ارتباطات آنلاین، محل پیدایی و پرورش روابط عاشقانه برای افراد تراجنسیتی است. ازسویی، این فضاها به دلیل اینکه در مراحل اولیه هویت افراد را فاش نمی‌کنند، برای افراد تراجنسیتی فرصت ساخت اعتماد را فراهم می‌کنند.

از پژوهش‌های مهم دیگر در این زمینه، پژوهش لنهاارت و همکاران^۲ (2015) است که در آن با استفاده از تحلیل کیفی و کدگذاری داده‌ها و انجام مصاحبه با ۱۶ گروه متمرکز آنلاین و حضوری، بر روابط عاشقانه نوجوانان تمرکز شده است. این مطالعه نشان می‌دهد قلمروی دیجیتال بخشی از جهان گسترده‌ای است که نوجوانان در آن با شریک زندگی عاشقانه ملاقات می‌کنند، قرار می‌گذارند و از هم جدا می‌شوند. پژوهشگران معتقدند به‌ندرت از فضاهای آنلاین برای ملاقات با شرکای عاشقانه استفاده می‌شود؛ اما این فضاها نقش عمده‌ای در نحوه معاشقه و شیفتگی نوجوانان و برقراری ارتباط با شعله‌های احتمالی دارند.

برخی از پژوهش‌ها با تکیه بر رویکرد روش‌شناسانه کمی، مسئله عشق را بررسی کرده‌اند؛ برای مثال، سابینیویچ و همکاران^۳ (2017) با در نظر گرفتن مقیاس‌های نظریه مثلث عشق استرنبرگ، نشان می‌دهند نمره کلی عشق به‌طور معنادار با ارسال سلفی‌های عاشقانه در سایت‌های شبکه اجتماعی ارتباط دارد و این بیشتر از منظر شورانگیز بودن و کشش جنسی تبیین می‌شود؛ اما سلفی‌های عاشقانه زنانه با هیچ متغیری به‌جز تعهد ارتباط ندارد.

در این زمینه، باو^۴ (2010) نیز در مطالعه‌ای درباره نحوه رشد روابط رمانتیک در فضای آنلاین، دریافت که رابطه میان افراد، بسیاری اوقات با پسندیدن و کامنت گذاشتن برای محتویات و مطالب پروفایل یا نوشته‌های همدیگر شروع می‌شود؛ اما با تغییر وضعیت این رابطه از مرحله دو انسان تنها

به دو انسان مرتبط و گرفتار در عشق، کم‌کم شاهد ظهور نوعی احساس تملک و غیرت در دو طرف هستیم.

همچنین در برخی مطالعات مرتبط با منبع نارضایتی از روابط آنلاین، پدیده‌هایی چون حسادت، کنترل دیگری، نداشتن احساس امنیت و ابهام‌ها درباره طرف مقابل، منبع اصلی نارضایتی و تنش در این روابط محسوب می‌شوند (Hazra & Kewalramani, 2018: 351). از پژوهش‌های دیگر در این زمینه که در شیوه معرفی استرنبرگ حرکت می‌کند، می‌توان به مطالعه استرگوین‌نل اشاره کرد که نشان می‌دهد اگر برای تعهد و پایبندی در روابط رمانتیک، به سه سطح تعهد به حفظ رابطه موجود، تعهد به انحصار عشق در یک نفر و تعهد به ازدواج و زندگی مشترک قائل باشیم، آنگاه در روابط رمانتیک آنلاین فقط سطح اول را می‌توان ملاحظه کرد. سطح دوم گاهی ممکن است به وجود آید؛ اما ضعیف‌تر از میزان تعهد در روابط رمانتیک عادی است و سطح سوم در روابط رمانتیک آنلاین، اساساً وجود ندارد، مگر اینکه روابط دو طرف از حالت آنلاین به حضوری تبدیل شود (in: Ben-Zeev, 2004: 190).

با گذر از پژوهش‌های ذکرشده که بر بستر فرهنگی جوامع انگلیسی‌زبان متمرکزند، درباره جامعه ایرانی - به گمان نگارندگان این پژوهش - می‌توان گفت جامعه ایرانی نیز وارد تجربه روابط عاشقانه در فضاهای مجازی شده است؛ چنانکه بخشی از امکان‌های گفتگو در یاهومسنجر در اوایل دهه ۸۰ و پس از آن در فیس‌بوک و سپس فضاهایی همچون تلگرام، واتساپ، اینستاگرام و فضاهای جدیدتری همچون کلاب‌هاوس در دهه ۹۰، به ساخت این روابط عاشقانه اختصاص داشته‌اند. بخشی از این تغییر رویه‌های ارتباطی، به موضوع عامی بازمی‌گردد که در پژوهش‌های اجتماعی در ذیل فرایندهای جهانی‌شدن، مدرنیته فرهنگی و مدرنیزاسیون فناورانه از آن یاد می‌شود و ما نیز در بخشی از این فرایندهای عام و جهان‌شمول تغییر اجتماعی قرار گرفته‌ایم. بخش دیگر این تغییر در بستر خاص فرهنگ جامعه ایرانی بازخوانی می‌شود؛ در این معنا، آشنایی در جهت ازدواج و روابط مبتنی بر صور قراردادی مقبول عرف اجتماعی، صورت تمام‌عیار ارتباط افراد ناهمجنس نیست. از همین رو، خانواده به‌منزله

¹ Araya et al.

² Lenhart et al.

³ Sabiniewicz et al.

⁴ Bowe

در نگاه استرنبرگ، عشق کامل و ارزشمند، عشقی است که هر سه مؤلفه را به‌طور متوازن در خود داشته باشد و این توازن را در بلندمدت نیز حفظ کند.

آهارون بن‌زئیف (2004) نظریه استرنبرگ را توسعه داده و در عشق اینترنتی نیز سه مؤلفه عشق استرنبرگ را حاضر دانسته و بر این باور است که در روابط آنلاین نیز صمیمیت شدیدی که لازمه عشق است، معمولاً شکل می‌گیرد و در بعضی موارد، شدیدتر از صمیمیت در روابط رمانتیک عادی نیز گزارش شده است. علت مسئله آن است که در روابط آنلاین، موضوعات ایجادکننده صمیمیت یعنی تبادل ارزش‌ها، افکار، احساسات، سلیقه‌ها و... نقش محوری دارند. از سوی دیگر، صمیمیت غالباً پیوند تنگاتنگی با خوداظهاری‌های افراد دارد و همان‌طور که می‌دانیم، میزان خوداظهاری در روابط آنلاین آسان‌تر و زیادتر است؛ در حالی که در روابط آفلاین وقتی دو طرف بسیار نزدیک و صمیمی می‌شوند، به‌تدریج هزینه‌های خوداظهاری‌ها آشکار و سبب‌گندی رشد و توسعه صمیمیت می‌شود و این روند تا آنجا پیش می‌رود که در نهایت، میان صمیمیت و استقلال از طرف مقابل دوباره تعادل برقرار می‌شود. چنین مشکلی به نظر بن‌زئیف در روابط رمانتیک آنلاین وجود ندارد؛ زیرا در فضای اینترنت، رابطه بین تعاملات دوسویه و خوداظهاری‌های دو طرف تقریباً خطی و هم‌افزاست؛ بدین صورت که با وجود زیاد شدن خوداظهاری‌ها، صمیمیت همچنان می‌تواند افزایش یابد و به روند صعودی خود ادامه دهد؛ زیرا روابط آنلاین هزینه‌های چندانی به‌دنبال ندارند و استقلال دو طرف را نیز تهدید نمی‌کنند (Ben-Zeev, 2004: 188).

دومین مؤلفه عشق در نظریه استرنبرگ، میل و کشش جنسی میان دو طرف است؛ همان‌پدیده موج‌مانندی که برخلاف صمیمیت که به زمان طولانی‌تری نیازمند است، غالباً زود و سریع شکل می‌گیرد. به نظر بن‌زئیف، در عشق آنلاین، میل و کشش جنسی نسبت به طرف مقابل غالباً به‌موازات رشد صمیمیت افزایش می‌یابد. از آنجا که در فضای اینترنت به‌ویژه اینترنت نسل اول، طرف مقابل تا حدود زیادی گمنام و ناشناخته است، آشنایی و صمیمیت ایجادشده به‌تدریج رشد می‌یابد و نوعی کشش جنسی میان دو طرف به

نهاد پیونددهنده و برقرارسازنده تعامل میان افراد ناآشنا، نقش نهایی و اصلی را بازی نمی‌کند و خود افراد به‌منزله کنشگر در پدیدآوری فرصت آشنایی و برساخت روابط عاشقانه، وارد صحنه ساخت عشق می‌شوند. به‌دلیل همین گشایش در قلمروی ارتباطی، باید فضاهای مجازی را در زمان اکنون جامعه ایرانی به‌منزله یکی از قلمروها و ابزارهای فرصت‌ساز ساخت روابط عاشقانه دید.

دریچه‌های نظری پژوهش

واکاوی نظری مفهوم عشق در طول تاریخ، متأثر از احساسات، زبان و اندیشه، عشق را به پدیده‌ای متکثر و در کنترل، همانند عشق مؤدبانه، عشق دلسوزانه، عشق به کار، عشق فداکارانه، عشق به دیگران، عشق به کودکان، عشق به خدا، عشق به پدر و مادر، عشق به پول، عشق به ورزش و... تبدیل کرده است (Burunat, 2019: 3)؛ اما آنچه در این نوشتار مطرح می‌شود، تصور و گونه دیگری از عشق با عنوان «عشق آنلاین» است. نظریه‌پردازی درباره عشق آنلاین و اینترنتی عمر کوتاهی دارد؛ زیرا از پیدایش این پدیده نیز زمان طولانی نمی‌گذرد. برخی از نظریه‌های عشق آنلاین همان نظریه‌های مربوط به روابط دوستانه و یا روابط رمانتیک در زندگی روزمره‌اند که به فضای اینترنت نیز توسعه داده شده‌اند و برخی دیگر به دوران اینترنت و شکل‌گیری روابط عاشقانه در این فضا مربوط‌اند که در ادامه بررسی می‌شوند.

ایده مثلث عشق

یکی از نظریه‌های شناخته‌شده درباره عشق، نظریه مثلث عشق نام دارد که رابرت استرنبرگ در دهه ۸۰ میلادی آن را ارائه کرده است (Lubomir, 2009: 17)؛ این نظریه اگرچه عشق را در زندگی عادی و روزمره تشریح می‌کند، از جهاتی، ظرفیت استفاده برای تحلیل عشق در فضای اینترنت را نیز دارد. استرنبرگ عشق را پدیده‌ای سه‌وجهی همچون اضلاع تشکیل‌دهنده یک مثلث و دارای سه مؤلفه اصلی یعنی صمیمیت، میل جنسی و تعهد می‌داند. وجود این مؤلفه‌ها در هر عشقی متوازن نیست؛ بنابراین، وجود نسبت‌های متفاوت صمیمیت، میل جنسی و تعهد می‌تواند گونه‌های متعددی از عشق را در زندگی انسان‌ها به وجود آورد. هرچند

زندگی است که طرفدار سرعت، تنوع و تازگی است؛ از این رو، وقتی مدتی از مصرف یک کالا بگذرد، دیگر آن کالا تکراری می‌شود و هیچ هیجان و احساس تازه و تجربه‌نشده‌ای را نوید نمی‌دهد. در نگاه باومن عشق نیز این‌گونه است؛ یعنی امروزه مجموعه تجربه‌هایی که به‌منزله عشق از آن‌ها یاد می‌شود، به‌شدت افزایش یافته و به‌واسطه انباشت مهارت انسان‌ها در این فرایند، گویا همواره عشق بعدی را تجربه‌ای لذت‌بخش‌تر از عشق فعلی می‌پندارند (باومن، ۱۳۸۴: ۳۰). رابطه رمانتیک در نگاه باومن، از جنس رابطه‌های شیرین و کوتاه است که برای لذت‌بردن از آن لازم نیست سختی‌ها را تحمل کنیم. تنها چیزی که اهمیت دارد آسایش و راحتی است؛ زیرا هرچه در رابطه کمتر سرمایه‌گذاری شود، انسان کمتر در معرض آسیب‌های آن قرار می‌گیرد. امروزه افراد به‌شدت خود را نیازمند به ایجاد رابطه احساس می‌کنند و در عین حال، از مرتبط‌بودن به‌ویژه مرتبط‌بودن همیشگی بیمناک‌اند؛ زیرا می‌ترسند در چنین وضعیتی بار سنگینی بر دوش آنها تحمیل شود و آزادی آنها را به‌شدت محدود کند (نظری، ۱۳۹۸: ۹۹). به نظر می‌رسد نظریه باومن در روابط آنلاین بیشتر صدق می‌کند؛ زیرا در فضای سایبری که در آن محدودیت‌ها و موانع اجتماعی و محیطی کمتر است، عشق‌های چندوجهی و همزمان بسیار آسان‌تر و باور به آنها نیز تا اندازه‌ای واقع‌گرایانه‌تر است؛ در حقیقت، ماهیت غیرفیزیکی و غیرمادی روابط آنلاین، شکل‌های گوناگونی از روابط را ایجاد می‌کند که هرکدام بر یک جنبه از زندگی فرد تمرکز دارند.

بدین ترتیب، ملاحظه می‌شود که اینترنت اساساً دست‌اندرکار ساخت جهان تازه‌ای با خصوصیات ویژه و ماهیت جدید است. در این میان، عشق آنلاین نیز بر پایه همان تجربیات عشقی عادی ولی صرفاً فاقد برخی نشانه‌ها و ویژگی‌ها نخواهد بود؛ بلکه الگوهای جدیدی از عشق و با ساختاری کاملاً متفاوت، آن هم به کمک تجهیزات فنی بدیع و تازۀ فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در حال شکل‌گیری‌اند. بدون تردید، ساختار روابط رمانتیک، شیوه‌های مشارکت در این روابط و الگوهای تجربه‌کردن عشق در فضای اینترنت در آینده بسیار متنوع شده است و حال‌وهوایی

وجود می‌آورد. در پیوستار همین واقعیت، به‌دلیل ماهیت غیرکامل روابط آنلاین، تصویرسازی‌ها و ایده‌آل‌سازی‌های دو طرف، نقش مهمی در این رابطه بازی می‌کنند.

سومین مؤلفه، تعهد و پایبندی به حفظ عشق موجود است. به گمان بن‌زئیف (2004)، این مؤلفه در روابط رمانتیک آنلاین، ضعیف‌تر از روابط آفلاین است؛ زیرا در فضای آنلاین افراد آزادترند و دسترسی به دیگران راحت‌تر است و این دو عامل سبب کاهش تعهد و پایبندی در عشق آنلاین می‌شود. در همین زمینه، نظریه گسترش صمیمیت اروین آلتمن و دالماس تیلور نیز ضمن تمرکز بر شدت ارتباط، نزدیکی و احساس ویژه به طرف مقابل، توسعه رابطه رمانتیک را فرایندی مرحله‌به‌مرحله و تدریجی می‌داند. چهار مرحله گسترش یک رابطه صمیمی از نظر آنان شامل جهت‌گیری، مبادله عاطفی آزمایشی و اکتشافی، مبادله عاطفی واقعی و در نهایت، مبادله عاطفی باثبات می‌شود. اولین مرحله یا «جهت‌گیری» به مرحله‌ای اشاره دارد که شرکا به‌طور غیررسمی و شخصی در ارتباط با یکدیگر قرار گرفته‌اند. مرحله «مبادله عاطفی اکتشافی»، به معنی مرحله‌ای است که در آن شرکا، افشای اطلاعات شخصی خود برای دیگری را گسترده‌تر و عمیق‌تر می‌کنند. مرحله «مبادله عاطفی واقعی» به معنی مرحله‌ای است که شرکا احساسات واقعی خود را نسبت به طرف مقابل بررسی و ارزیابی می‌کنند و آخرین مرحله یا «مبادله باثبات» مرحله‌ای است که در آن شرکا آنقدر با هم صمیمی شده‌اند که قادر به پیش‌بینی رفتارها و درک واقعی عمل و عکس‌العمل یکدیگرند (Ben-Zeev, 2004: 130).

ایده سیال‌شدگی عشق

یکی از موضوعات موردتوجه در فضای نظریه اجتماعی معاصر، تغییراتی است که به‌دنبال تجربه امر مدرن در ساحت تجربه انسان پدید آمده است. زیگموند باومن از جمله متفکرانی است که ایده‌های فوق را در تفسیر عشق در دوران مدرن به کار می‌بندد. وی در کتاب معروف خود، عشق سیال، به ناپایداری و گذرابودن روابط انسانی در دوره معاصر تأکید دارد و آن را گفتمان مسلطی می‌داند که بر همه انواع روابط انسان‌ها اعم از روابط دوستی، همسایگی، شغلی و حتی روابط رمانتیک سایه انداخته است؛ به عبارتی، زندگی مصرفی،

اشباع اطلاعاتی ادامه یافت و در مجموع، ۱۹ مصاحبه انجام شد. همه مکالمات به صورت آنلاین و غیرحضوری و از طریق شبکه واتساپ گرفته شد. در طول مصاحبه‌ها به پیام‌های غیرکلامی مصاحبه‌شوندگان نیز توجه شد و پژوهشگران آنها را ثبت کردند. در تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از روش هفت مرحله‌ای کولایزی استفاده شد (Shosha, 2012: 34) که این مراحل به ترتیب عبارت‌اند از: تایپ مصاحبه‌ها و مطالعه مروری، شناسایی جملات معنادار، تلخیص معانی کدبندی‌شده، ترکیب کدها و تشکیل تم‌ها و دسته‌ها، ترکیب کدها و توصیف پدیده مطالعه‌شده، کاهش مقولات و تم‌ها برای تشکیل یک ساختار روایی و در نهایت، بازگشت به مشارکت‌کنندگان برای اعتباریابی تفسیرهای پژوهشگر از توصیف آنان.

یافته‌ها

گام ۱: در این مرحله متن تمام گفتگوی مصاحبه‌شوندگان چندین بار خوانده شد تا درکی کلی از محتوای توصیف مشارکت‌کنندگان پیدا شود. این گام کمک کرد تا واقعیت در خارج از مقولات ذهنی پژوهشگر و به صورت مستقیم از بنیاد تفسیر پاسخگویان بازبینی شود.

گام ۲: جملات و عبارت‌هایی که حامل تفاسیری مرتبط با تصور عشق، دلالت‌های معنایی عشق و تحولات رابطه عاشقانه در فضای زیست آنلاین و نوع کنشگری عاطفی در فضای آنلاین و رویه‌های رفتاری در روابط بودند، در این مرحله استخراج شدند. این عبارت‌ها در فایل جداگانه‌ای ثبت و براساس نام مصاحبه‌شونده و شماره پاراگراف کدگذاری شدند. ۲۳۱ عبارت معنادار از ۱۹ متن مصاحبه در این مرحله شناسایی شد.

گام ۳: در این مرحله ابتدا عبارت‌های معنادار استخراج و سپس در فرایند کدگذاری، فرموله‌بندی شدند. کدگذاری در این مرحله بدین شیوه بود که از مجموع ۲۳۱ عبارت حاصل معنی و ۲۳۱ عبارت فرموله‌شده به وجود آمدند و برای دستیابی به معناداربودن عبارت‌ها، چندین بار مرور و بررسی شدند. جدول ۱ نمونه‌هایی از چگونگی تبدیل عبارت‌های معنادار به معانی فرموله‌شده را نشان می‌دهد.

متفاوت از روابط رمانتیک معمولی پیدا خواهد کرد و شناختن این الگوها یکی از اولویت‌های مطالعاتی را در علوم اجتماعی تشکیل خواهد داد؛ از این رو، پژوهش حاضر به دنبال آن است تا با رویکردی پدیدارشناسی، تحولات معنایی عشق و رویه‌های کنش عاشقانه را در حد توان شناسایی کند. حرکت به سمت بازخوانی نقش این قلمرو، از سویی موجب فهم وضعیت و واقعیت‌های درون وضعیت امروز می‌شود و از سوی دیگر، همین فهم می‌تواند زمینه‌های تدوین سیاست‌های فرهنگی بسترمند را فراهم کند. مقصود از سیاست‌های فرهنگی بسترمند، حرکت به سمت نوعی از تدوین سیاست‌گذاری فرهنگی است که با کنشگران اجتماعی از جهان تجارب زیستی خودشان روبه‌رو شود و از بطن سیاست تعاملی به مهندسی فرهنگی دست یازد. از همین منظر، پژوهش حاضر نوعی تلاش اکتشافی در جهت فهم لایه‌های ادراکی کنشگران اجتماعی تجربه‌کننده عشق آنلاین و روشن کردن مضامین ذهنی استفاده‌شده به وسیله آنان در تفسیر جهان بیرونی و عینی است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با استفاده از روش کیفی و بهره‌گیری از رویکرد پدیدارشناسی انجام شده است؛ روشی که به گمان پژوهشگران پدیدارشناسی، هدفش توصیف پدیده خاص و نمود آن و یا تفسیر تجربیات زندگی است (Streubert & Carpenter, 1999). همان گونه که هوسرل قصد داشت رویکرد دقیق و بی‌طرفانه‌ای ایجاد کند تا به درک زیرین و اساسی لایه‌های گوناگون آگاهی و تجربه انسانی برسد (Fochtman, 2007; Wojnar & Swanson, 2008)، قصد ما نیز از کاربرد پدیدارشناسی در این پژوهش، این بوده است که این روش به مطالعه معانی ضروری و تجارب تکرار شونده و رایج در زندگی فرد می‌پردازد (Nee Nee et al., 2015). برای گردآوری داده‌ها، از تکنیک مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته بهره گرفته شده است. مدت زمان مصاحبه‌ها بین ۵۰ تا ۹۰ دقیقه بود. انتخاب اعضای نمونه براساس منطق حداکثر تنوع و مبتنی بر هدف پژوهش انجام شد. تمام پاسخگویان برحسب معیارهایی چون عضویت بالای دو سال در شبکه‌های اجتماعی و تجربه رابطه عاطفی آنلاین انتخاب شده‌اند. تعداد مصاحبه‌ها تا زمان

جدول ۱- فرایند تبدیل عبارات‌های معنادار به عبارات فرموله‌شده

Table 1- The process of converting meaningful expressions into formulated expressions

عبارت فرموله‌شده	عبارات حامل معنی
برحسب تجربه و نگرش، افراد دیدگاه‌های متفاوتی درباره مفهوم عشق داشتند.	عشق می‌تونه یک انتخاب باشه برای نزدیک‌شدن به کسی که هیچ شناخت کاملی تا زمان نزدیک‌شدن نمی‌تونیم ازش کسب کنیم. پس اون فرد رو انتخاب می‌کنیم (محمد، پ ۴).
برخی افراد عشق را زندگی مسالمت‌آمیز بدون نیاز به قالب‌های رسمی می‌دانند.	قبلاً شاید یه حس ناب فراموش‌نشده‌ی می‌دونستمش؛ اما الان یه رخداد ساده می‌دونم که قرار نیس انقلابی در آدم بکنه و بیشتر یه کنار هم بودن در صلح و یه همزیستی بدون دردسره (ایمان، پ ۴).
درک عشق به‌منزله فرایندی ارتباطی که هر دو نفر تبادل برابری دارند.	در گذشته عشق برام اسطوره و بیان هیجانانگیز و دوست‌داشتن بدون قید و شرط و جان‌فشانی و ازخودگذشتگی بیش از اندازه بود؛ ولی امروز بیشتر منطقی و منافع‌خودم هم در اون تأثیرگذاره و دوست‌داشتن و ازخودگذشتگی هم به اندازه لازم و معمول خودش، نه بیشتر و نه فداکاری بیش از اندازه (رؤیا، پ ۲).
درک عشق به‌منزله داشتن یک همراه و کسی که فرد را یاری کند.	حالا گفتم مقوله عشق چون نمی‌دونم چه کلمه دیگه‌ای بذارم؛ ولی آدم واقعاً نیاز داره به یه همراه که کنارش باشه که مطمئن باشه به‌خاطر خودش کنارشه (زینب، پ ۱۹۳).
فضاهای آنلاین تحولاتی را در تصور ذهنی و رفتار افراد در ساحت عملکرد عاشقانه داده‌اند.	دیگه ازخودگذشتگی معنایی نداره. همه‌چی شده چیزی که به چشم دیده می‌شه. ظاهر. معلومه یه دختر یا یه پسر از صبح تا شب عکس و فیلم داف و پلنگ ببینه، یا یه دختر عکس و فیلم یه پسر خوشتیپ قدبلند ببینه، دیگه اینی که باهاش هست به چشمش نیما (نیلوفر، پ ۳۰۰).
تعامل‌های عاشقانه و نحوه ابرازهای عاطفی به‌واسطه فضاهای آنلاین حالت مصنوعی به خود گرفته است.	من همیشه فضای مجازی رو به تالار آینه تشبیه می‌کنم. فکر کنید وارد یه تالار آینه بشید و بعد از توی این آینه‌های دختر زیبایی رو ببینید شما می‌رید به سمت اون تا لمسش کنید؛ اما به آینه می‌خورید. هر طرف که می‌رید سراب و توهمی از اونه نه خود اون. ما می‌خوایم اونو به دستش بیاریم اما نمی‌تونیم. این فضا آدم‌ها رو دلنگ‌تر می‌کنه (با ویس ویدئو کال یعنی شنیدن صدای آدم‌ها و دیدن تصویرشون)؛ اما باز نمی‌تونه (سعید، پ ۵۲).
امکان تجربه روابط متعدد و فراهم کردن زمینه ارتباط جدید بعد از اتمام رابطه.	من قبلاً فکر می‌کردم وقتی یه رابطه رو تموم کردم، اگر شخص سومی کنارم باشه راحت‌تر می‌تونم از اون دوران سخت بگذرم. سعی می‌کردم به‌محض تموم‌شدن وارد رابطه دیگه‌ای بشم (مهرا، پ ۲۴).
انتخاب رویکرد تعویض رابطه در صورت ایجاد مشکل به‌جای رویکرد ترمیم‌کردن و بازسازی رابطه عاشقانه آنلاین	چون فرصت‌ها رو زیاد می‌بینن و احساس آزادی بیشتری نسبت به نسل‌های قبلی می‌کنن. نسل‌های قبلی ترس از تنهایی و برچسپ‌خوردن از آدم‌ها رو داشتن؛ ولی این نسل کمتر داره. ترمیم هم کار پرزحمتیه البته؛ ولی به نظرم دلیل تفاوت بین نسل‌ها همونیه که قبل‌تر گفتم. من هم بیشتر میل به تعویض دارم (ندا، پ ۴۶).
جرئت بیشتری برای تجربه رابطه عاشقانه شکل گرفته است و شرم‌هایی که مانع تجربیات مختلف می‌شوند، کمتر شده‌اند.	فهمیدیم که لذت رابطه جنسی رو و اینکه بار گناه‌آلودش از جامعه رخت بسته و افراد بیشتر دوست دارن در لحظه زندگی کنند و دنبال تفکرات غیرواقعی و جهان‌معنوی نیستند و مادی‌نگاه می‌کنن و لذت رابطه بیشتر براشون مهمه و با توجه به نیاز بدنشون اقدام می‌کنند؛ ولی در گذشته توصیه به خویشتنداری می‌شد و الان دیگه این شرم به نظرم نیاز نیست (رؤیا، پ ۵۶).
ترس‌های ناشی از فرهنگ جمع‌گرا که در قالب تابوهای جمعی مانع آزادی عمل افراد می‌شده‌اند، در روابط عاشقانه آنلاین فرو ریخته است.	به نظر من ورود بیشتر ما به اجتماع و مکان‌هایی که عمومی‌تر بودن مثل کافه‌ها هست. خیلی از تابوها توسط همین فضای مجازی شکسته شدن. تابوی حجاب، مذهب، رابطه با جنس مخالف، عناوینی که بودنشون باعث محدودیت می‌شد مثل مادر بودن، دختر بودن و خب همین کمک کرده یه رابطه رو واقعی‌تر تجربه کنیم. مثلاً چطور می‌شه رابطه داشت و رابطه جنسی رو قبول نکرد. قبلاً همین تابو بود (فاخره، پ ۱).
برای شروع یک رابطه عاشقانه از طریق فضای آنلاین، رفتار افراد متفاوت است.	به نظرم فضای مجازی موقعیت‌های متفاوتی به آدم‌ها می‌ده. گاهی ممکنه یه استوری تحریر می‌کنه که تو یه ریلای بزنی و همین می‌شه مقدمه اینکه تو با اون آدم وارد رابطه بشی. گاهی هم یه استوری رو می‌ذاری که یه نفر یه پیامی بده (امین، پ ۵).
بعضی افراد خود پیشنهاددهنده رابطه‌اند.	بیشتر خودم شروع‌کننده و ادامه‌دهنده‌ام؛ چون افراد دوروبرم منفعلن توی هر رابطه (سعید، پ ۲۱).
بعضی افراد منتظرند تا دیگران زمینه ساخت رابطه عاطفی را فراهم کنند و حتی در صورت علاقه آغازکننده نیستند.	خودم کراش داشتم روی کسی. مثلاً در توئیتر، یکی اومد تولدم رو تبریک گفت و من خیلی خوشحال بودم و می‌خواستم باهاش حرف بزوم؛ اما رها کردم و تو اینستا هم یه نفر هست که بعضی موقع‌ها استوری‌هاشو ریلای می‌کنم. علامت خنده و گریه می‌ذارم و بیشتر منتظرم اون شروع کنه، ولی هیچ‌وقت امید می‌ندارم که اون شروع کنه (سپیده، پ ۱۱).

آشنایی و عاشقانه‌گی برای همگان، از مضمون عشق تقدس‌زدایی و افسون‌زدایی می‌کند. در پیوستار همین افسون‌زدایی است که می‌توان دید تفسیر کنشگران از تجربه عشق در دوران اکنون، توصیفی جسمانی است و آنان تجربه امر جنسی را موضوعی عادی و عاری از قضاوت‌های داغ‌گذار توصیف می‌کنند (احمدی، ۱۳۹۴: ۷۵).

گام ۴: در این مرحله، معانی فرموله‌شده دسته‌بندی شدند. دسته‌بندی‌های حاصل از این مرحله، بیان‌کننده ساختار منحصربه‌فردی از زیرمقوله‌ها هستند و هر زیرمقوله به‌صورتی کدگذاری شده است که همه معانی فرموله‌شده مربوط به گروه معانی را شامل شود. سپس گروه‌های زیرمقوله‌ها که منعکس‌کننده دیدگاه خاصی هستند، با یکدیگر ادغام شدند تا ساختار متمایزی از مقوله را شکل دهند؛ به این معنا که هر یک از معانی فرموله‌شده «فقط در یک خوشه تمی که از نظر معنایی متمایز از ساختارهای دیگر است، قرار می‌گیرد» (Shosha, 2012: 35). بر مبنای این گام، ۱۳ زیرمقوله در ۴ مقوله قرار گرفته‌اند؛ برای نمونه، جدول‌های ۲، ۳، ۴ و ۵ فرایند ساخت مقوله دوم «تحولات پدیدآمده در شکل و درک روابط عاشقانه فضای مجازی زیست آنلاین» را نشان می‌دهند. مقوله‌های دیگر هم مبتنی بر همین نمونه ساخته شده‌اند.

نگاه به جدول ۱ نشان می‌دهد پاسخگویان از کلمات متنوع و متفاوتی همچون «رخداد ساده، همزیستی بدون دردسر و گشایش امکان‌آشنایی» برای ترسیم عینی فضای ذهنی خود استفاده می‌کنند. از سوی دیگر، می‌توان دید که افراد از نوعی شکاف در عرصه تجربه زیسته سخن به میان می‌آورند؛ چنانکه در توصیفات آنان، ضمن اشاره به زمان اکنون که عشق را امری بی‌نیاز از فداکاری و گذشت یک‌طرفه و زیاد می‌داند، در ارجاع به زمان گذشته، عشق را موضوعی «هیجانی، اسطوره‌ای، حامل انتظار و دوری» تصور می‌کند؛ در واقع، با تغییر ساختاری فضای ارتباط عاشقانه، تغییر نگرشی و عملکردی در ساحت تجربه عاشقانه، خود را پدیدار می‌کند.

موضوعی که آلفرد شوٲس در تشریح صورت‌های پدیداری با تأسی از وبر و هوسرل طرح می‌کند. شوٲس بر این باور بود که جامعه از ادراک و معنابخشی اعضای ساختار اجتماعی نشئت می‌گیرد و از طریق شیوه‌های تفسیری آنان برپا می‌گردد و هم ساختار اجتماعی و هم مضامین موردنیاز برای پیشبرد عمل در ساختار، با معنابخشی و شیوه‌های تفسیری کنشگران اجتماعی ساخته می‌شوند (به نقل از فریار، ۱۳۷۳: ۲۰۲-۱۸۸). در این معنا، تجربه زیسته کنشگران این پژوهش بیان‌کننده این است که فضای مجازی نخست از خود عشق، به تعبیر وبر، افسون‌زدایی می‌کند و همچنان که والتر بنیامین (۱۳۹۴) نشان می‌دهد، فناوری امکان تجربه دموکراتیک هنر را پدید آورد، فضای مجازی نیز به‌واسطه دموکراتیک‌کردن ساحت تجربه

جدول ۲- نحوه ساخت زیرمقوله «تصنعی شدن ابرازهای عاشقانه»

Table 2- How to construct the sub-category "artificialization of romantic expressions"

مقوله پدیدآمده	زیرمقوله	نمونه‌هایی از معانی فرموله‌شده
تحولات پدیدآمده در شکل و درک روابط عاشقانه فضای مجازی زیست آنلاین	تصنعی شدن ابرازهای عاشقانه	احساسات با استیکرهای آماده‌شده از قبل و شبیه به هم نشان داده می‌شود. استفاده از صورت‌ها برای ابراز حالات درونی، در حالی که با احساس لحظه‌ای فرد همخوانی ندارد. داشتن پست برای اطلاع‌داشتن از پارتنر مهم است؛ اما نوع روابط عاشقانه به‌واسطه فضاهای مجازی و مخصوصاً اینستاگرام سطحی شده است. همه‌چیز ساده جلوه داده می‌شود و رنگ و مزه عشق واقعی برای افراد کمرنگ شده است.

اشاره کرد که همچون دلالت‌های معنایی متکثر از عشق، در اینجا نیز با صور متفاوتی از تحولات روبه‌رو هستیم؛ چنانکه برخی از مشارکت‌کنندگان، تجربه عشق مجازی را به‌دلیل

یکی از مقولاتی که از خلال توصیفات مشارکت‌کنندگان استخراج شد، مقوله‌ای است که به تحولات پدیدآمده در عرصه تجربه عاشقانه آنلاین اشاره دارد؛ اما باید به این نکته

معنایی پدیدآمده، یکی از زیرمقوله‌های تلخیص‌شده دیگر، زیرمقوله‌ای به نام «سیالیت‌یافتن روابط عاشقانه» است. در این زیرمقوله، با نظرهای مشارکت‌کنندگان روبه‌رو می‌شویم که اعتقاد دارند فضاهای مجازی امکان تجربه روابط متعدد و متنوع را پدید آورده‌اند؛ همچنان که عاطفه و سپیده می‌گویند:

عاطفه: «گاهی واقعاً درک می‌کنیم اون رابطه تموم شده و وارد رابطه جدید می‌شیم یا برای فراموش کردن اون آدم به یه آدم دیگه پناهنده می‌شیم».

سپیده: «اگر اون تایی که ارتباط داشتیم، طرفم آنلاین نبود یا پاسخم رو دیر می‌داد، حتماً می‌رفتم با یکی دیگه حرف می‌زدم».

نظرهای مشارکت‌گان در این بخش، در دلالت صریح خود حامل این معناست که گشودگی فضای آنلاین فرصت گسترده‌ای برای شکل‌دهی آشنایی‌های تازه و روابط تازه در اختیار می‌گذارد و همین امر دردهای عاطفی ناشی از اتمام روابط و زمان خیال‌پردازی عاطفی نسبت به معشوقه قبلی را کاهش می‌دهد و همین موضوع «ترس از تنهایی» را کمرنگ می‌کند؛ اما در دلالت ضمنی خود نشان‌دهنده این نیز هست که ترجیحات ذوقی افراد در تجربه عشق تغییر کرده است. در این معنا افراد در زمان کوتاهی می‌توانند روابط متفاوتی را تجربه کنند و در قید وفاداری‌های مقیدکننده عشق سنتی نمانند. از همین رو، در عشق آنلاین با نوعی دیالکتیک روبه‌رو هستیم؛ دیالکتیکی که در «کم‌شدن عمق کیفی روابط» و «وسعت‌یافتن کمی روابط» پدیدار می‌شود که حاصل این دیالکتیک، ایجاد فرصت «فراموشی» بدون درد «منزوی» شدن است. سعید در این زمینه می‌گوید:

«اگر چند هفته بعد از اتمام فرد مناسب بیاد، سعی می‌کنم قبلی رو فراموش کنم و گذشته رو پشت سر بذارم».

معانی فرموله‌شده در جدول ۳، سایر صورت‌های توصیفی اشاره‌شده به وسیله مشارکت‌کنندگان این پژوهش را نشان می‌دهند.

«فقدان حضور طرف مقابل»، «وجودنداشتن امکان لمس و حس فیزیکی»، «تجربه باواسطه عواطفی چون خنده، عشق و ناراحتی» و «تنوع‌طلبی شکل‌گرفته در عشق مجازی»، تجربه‌ای تصنعی و فاقد شورانگیزی‌های لذت‌بخش عشق حضوری می‌دانند. بعضی افراد این تصنعی‌بودن را با اشاره به جایگزین‌شدن اشکال و علامات به‌جای ابراز کلامی عواطف بیان می‌کردند؛ چنانکه مینا می‌گوید:

«احساسمون رو با استیکرهای آماده‌شده از قبل و شبیه به هم نشون می‌دیم. مثلاً استیکر خنده می‌فرستیم اما نه خودمون می‌خندیم و نه طرف مقابل خنده ما رو می‌بینه. صرفاً به نظرم یه صورتک می‌بینه که شبیه به من نیست».

بعضی دیگر از افراد، این تصنعی‌بودن را با اشاره به تفاوت هویت واقعی و مجازی گره می‌زنند. در این نوع توصیفات، در واقع می‌توان صورتی از اندیشه‌ای را جست که در سنت کنش متقابل و پدیدارشناسی در مباحث هویتی طرح می‌شود؛ چنانکه هربرت مید وقتی از ساختار هویت «من» سخن می‌گوید، هویتی رها از قید تناسبات اجتماعی را به تصویر می‌کشد که پیش‌بینی‌ناپذیر و عقلانی‌نشده است یا وقتی روزنبرگ از تمایز میان خود دلخواه، خود موجود و خود آرمانی سخن می‌گوید، بر تلاش‌های کنشگران در ساخت انواعی از خود در عرصه اجتماعی سخن می‌گوید. بر این مبنا باید گفت بخشی از تصنعی‌بودن فضای مجازی به این امکان بازمی‌گردد که کنشگران می‌توانند تصویری خیالی و دستکاری‌شده از خود برای طرف مقابل بسازند؛ برای مثال، سعید در این زمینه می‌گوید:

«این فضا آدم‌ها رو دلتنگ‌تر می‌کنه؛ چون تا یه حدی قابلیت داره. آدم‌ها سعی می‌کنن یه چیزی دیگه نشون بدن و سعی می‌کنن خودشونو واقعی جلوه بدن و هر روز این آینه رو قشنگ‌تر کنن (با ویس ویدئوکال یعنی شنیدن صدای آدم‌ها و دیدن تصویرشون) اما بازم به نظرم تفاوت هست. این امکانات مشکل رو حل نمی‌کنه».

سایر مصاحبه‌ها در این بخش در قالب جدول ۲ فرموله‌بندی و خلاصه شده است؛ اما درباره مقوله تحولات

جدول ۳- نحوه ساخت زیرمقوله «سیالیت یافتن روابط عاشقانه»

Table 3- How to build a subcategory "fluidity of romantic relationships"

مقوله پدیدآمده	زیرمقوله	نمونه‌هایی از معانی فرموله شده
تحولات پدیدآمده در شکل و درک روابط عاشقانه فضای زیست‌آنلاین	سیالیت یافتن روابط عاشقانه	تبلیغات عمدتاً چپ‌گرا و رسانه‌هاشون و تأثیرگرفتن از سریال‌های سطحی (در ایران سریال‌های ترکیه‌ای) که این نوع از رفتار رو به عرف جامعه و علاقه به تنوع‌گرایی رو به ارزش تبدیل کردن. روابط عاشقانه مجازی کمتر جدی هستند. عمق روابط کم شده است؛ ولی تعدادشون بیشتر شده است. آسان‌تر شدن درک اتمام رابطه و آمادگی برای شروع رابطه تازه. تسهیل امکان پناه‌بردن به فرد دیگری برای فراموش کردن نفر قبلی.

در پیوستار سیال‌شدن روابط، با تحول دیگری در عرضه عشق آنلاین روبه‌رو می‌شویم که در جدول ۴ «رویکرد تعویض رابطه به جای رویکرد ترمیم» نام‌گذاری شده است. این زیرمقوله بیان‌کننده این است که اگر در عشق سنتی و تجارب واقعی پیشین، افراد در «ساخت رابطه، حل مسائل، تغییر رویه‌های رفتاری» و در یک معنا در جهت حفظ رابطه با وجود مشکلات، تلاش می‌کردند، در تجربه معاصر از عشق در فضاهای آنلاین، چنین رویکردی ارزش خود را از دست می‌دهد؛ در واقع، کنشگران در تجارب آنلاین خود از عشق، به جای ایستادگی در لحظات بحران‌ها و آشوب درون رابطه و تلاش در جهت بازسازی و ترمیم، به سمت راهبرد تعویض رابطه سوق پیدا می‌کنند؛ برای مثال، امین در این زمینه می‌گوید:

«در کل به نظرم بهترین رابطه ساختنی نیست؛ اما اگر ترمیم نشد باید یک‌جایی تموم بشه و پشت سر گذاشته بشه. من خودم تو یک مورد تلاش برای ترمیم کردم؛ اما بدتر شد. در نتیجه، تموم کردم و یک بار هم

بدون تلاش زیاد از حد برای ترمیم تموم کردم». در اینجا این نکته اهمیت دارد که حرکت به سمت تعویض از دلایل متفاوتی سرچشمه می‌گیرد؛ در واقع، گرچه با کنش یکسانی روبه‌رو هستیم، دلایل متفاوتی پشت نیت‌های معتقد به تعویض وجود دارد. این دلایل عبارت‌اند از: «دسترسی به افراد بی‌شمار دیگر، نداشتن آموزش مهارت مبتنی بر ترمیم، فروریزی تابوی تعدد رابطه، رشد اعتمادبه‌نفس افراد، سخت‌بودن ترمیم، تصور بی‌مشکل بودن روابط دیگر، دریافت پیشنهاد متعدد از دیگران هنگام رابطه با دوست فعلی». در این زمینه شیوا چنین می‌گوید:

«اولاً که دسترسی به آدمای مختلف زیاده، جایی یاد نمی‌دن بهمون که رابطه رو نگه داریم و البته اینم بگم که تابوی تعویض کردن رابطه هم از بین رفته. از طرفی اعتمادبه‌نفس و شخصیت فردی آدمای هم رشد کرده و نیازشون به حضور شخص دیگه شاید کمتر شده».

سایر نظرهای مشارکت‌کنندگان در قالب جدول ۴ فرموله‌بندی شده است.

جدول ۴- نحوه ساخت زیرمقوله «رویکرد تعویض رابطه به جای رویکرد ترمیم»

Table 4- How to construct the subcategory "relationship change approach instead of restoration approach"

مقوله	زیرمقوله	نمونه‌هایی از معانی فرموله شده
تحولات پدیدآمده در شکل و درک روابط عاشقانه فضای آنلاین	رویکرد تعویض رابطه به جای رویکرد ترمیم	اعتقاد به اینکه اگر رابطه درست شد که چه بهتر و آگه نشد، به زندگی جدیدشون ادامه می‌دهند. فضای مجازی صبر را از آدم‌ها گرفته است. تأثیر دیدن قسمت‌های خوب زندگی دیگران و ندیدن قسمت‌های نامطلوب و تصور اینکه دیگران مشکلات من را ندارند. افراد با تأثیرگرفتن از فضاهای آنلاین فکر می‌کنند اگر به مشکلی خوردن، چقدر بدبختن که به اینجا رسیدن و این رابطه به تهش رسیده. فریبندگی زیبایی افراد دیگر و ایجاد تردید. اینستا به زعم پاسخگو مثل آلوم عکسی با چند میلیون دختر هست که می‌تواند یکی را انتخاب کند. رایج شدن این گزاره ذهنی: این نشد، یکی دیگه. ... نشد یکی دیگه. ترمیم هم واقعاً زمان و انرژی و صبر می‌خواد و شرایط روحی و اجتماعی جامعه فعلاً اجازه این حوصله را نمی‌دهد. شرایط سرعت رشد و تغییر یک فرد خیلی می‌تونه بازه گسترده‌ای داشته باشه و توی یکی دو سال شاید دو نفر فاصله‌شون از هم زیاد بشه و برای همین ماندن در رابطه سخت می‌شه.

بدنمون اهمیت بدیم و قبلاً مث به تابو بود و ترس داشت آدم از بیانش».

این زیرمقوله اگر به تعبیر پشت صحنه و جلوی صحنه گافمن رجوع کنیم - که جلوی صحنه‌ها را صحنه‌های همگانی زندگی می‌داند که لحظه نمایش بازی‌های تعاملی است و پشت صحنه‌ها محل تجلی صورت واقعی فرد برای خودش است - بدین معناست که فضای مجازی امکان آمدن به جلوی صحنه آن قسم از وجوه زندگی را پدید آورده است که پیشتر در لحظات خصوصی بدان اندیشیده می‌شد. محمدحسین در این رابطه می‌گوید:

«تابوهایی مثل خصوصی بودن خیلی از رفتارهای آدم‌ها که قبلاً مال اتاق خواب بودن و کسی نمی‌دیدشون رو عده‌ای برای معروفیت و به اصطلاح مدرن و امروزی یا کول بودن به معرض نمایش گذاشتن».

در این زمینه در جدول ۵، نظر سایر مشارکت‌کنندگان در زیرمقوله «تعدیل شرم‌های اجتماعی مرتبط با روابط عاشقانه» آمده است.

در نهایت، از دیگر تحولات پدیدآمده در بستر تجربه عشق آنلاین، تحولی است که در جدول ۵ با عنوان «تعدیل شرم‌های اجتماعی مرتبط با روابط عاشقانه» بدان اشاره شده است. این زیرمقوله نشان‌دهنده این است که کنشگران به میانجی‌گری تجربه عشق آنلاین اعتقاد دارند. ازسویی، توانسته‌اند از امور شخصیتی همچون «کمرویی و خجالت» عبور کنند و ازسوی دیگر، فاصله خود را با عرف اجتماعی معتقد به صورت‌های بهنجار رابطه که در موضوع «زدواج رسمی» معنا می‌یابد، بیشتر کنند؛ البته باید بدین نکته اشاره داشت که موضوع عبور از شرم برای دختران، صورت‌های مصداقی متنوع‌تری را در بر می‌گیرد؛ چنانکه در این رابطه آنها در موارد بی‌شماری به موضوعاتی همچون «دوران قاعدگی، پرده بکارت و طرح پیشنهاد به وسیله خودشان» اشاره کردند. نیلوفر در این رابطه می‌گوید:

«می‌دونی خوندن مطالب درون اینستا کمک کرده به من تا بینم چیزهایی که قبلاً ترسناک بودن، چیز مهمی نیس. مثلاً پربودی یا بکارت و اینکه نیاز جنسی به نیاز مثل نیاز به غذاخوردن، مثل نیاز به آب خوردن و ما باید به این نیاز

جدول ۵- نحوه ساخت زیرمقوله «تعدیل شرم‌های اجتماعی مرتبط با روابط عاشقانه»

Table 5- How to construct the sub-category "moderation of social shame related to romantic relationships"

مقوله	زیرمقوله	نمونه‌هایی از معانی فرموله شده
پدیدآمده	تعدیل شرم‌های اجتماعی مرتبط با روابط عاشقانه	<p>به واسطه فضاهای آنلاین، فرد دیگر دنبال تفکرات غیرواقعی و جهان معنوی نیست و مادی نگاه می‌کند و لذت رابطه بیشتر برایش مهم است.</p> <p>با تأثیر گرفتن از فضاهای آنلاین سرکوب‌های عاطفی و غریزی فرهنگ گذشته بی‌معنی شده است.</p> <p>عشق یک رابطه مرتبط با بدن است و شرمی که مانع تجربه رابطه تجربه عشق با لمس بدنی است، برای فرد پذیرفتنی نیست.</p> <p>خیلی از تابوها همچون تابوی حجاب، مذهب و رابطه با جنس مخالف شکسته شده است.</p> <p>فضای مجازی فرد را ترغیب به کنار گذاشتن محدودیت‌ها می‌کند و اینکه او صرفاً خودش را در قالب نقش‌های سنتی مثل مادر بودن و دختر بودن نکند و به واسطه رهایی از این نگرش‌ها، رابطه واقعی‌تر تجربه شود.</p> <p>آدم‌ها فهمیده‌اند که صدای خنده بلند برای یک دختر عیب نیست و دیدن مو و بدن در ویدئو کال چیز عجیبی نیست.</p> <p>کشگر برای به دست آوردن لایک بیشتر حاضر است از حدود اجتماعی خارج شود.</p> <p>مطالب اینستا کمک کرده است تا دخترها از بیان پریودی خود برای پارتنر هراس نداشته باشند و درک متقابل بیشتری ایجاد شده است.</p> <p>با تأثیر گرفتن از فضاهای آنلاین، تابوی نداشتن پرده بکارت فروریخته است و در شکل‌گیری روابط کسی از این موضوع نمی‌پرسد.</p> <p>تمایل به نمایش زندگی، سبب شده است افراد مسائل اتاق خوابشان را نیز به نمایش بگذارند.</p>

یافته‌ها و حذف توصیفات زائد و نامرتب از ساختار کلی بود. برخی اصلاحات برای ایجاد ارتباط شفاف بین زیرمقوله‌ها و مقوله‌های استخراج شده انجام شد و برخی عبارات‌های مبهم و یا جملات تکراری که منظور مشابهی را می‌رساندند و یا توصیف کلی را ضعیف می‌کردند، حذف شدند.

گام ۷: در این مرحله به دنبال اعتبارسنجی یافته‌های پژوهش بودیم؛ زیرا پایبندی به متن در پژوهش و اعتبار یافته‌ها جزء مبانی اولیه پژوهش کیفی است که در روش پژوهش پدیدارشناسی نیز اهمیت فراوان دارد. کولایزی برای اعتبار نهایی قائل به بازگشت پژوهشگر به سمت مشارکت‌کننده است و اشاره می‌کند که مهم‌ترین معیار ارزیابی یافته‌های پژوهش پدیدارشناسی، از طریق اعتباریابی مشارکتی که در واقع به معنای در میان گذاشتن تفسیر با مشارکت‌کنندگان پژوهش است، امکان‌پذیر می‌شود (Speziale & Carpenter, 2007)؛ بنابراین، این گام با بازگشت مجدد به مصاحبه‌شوندگان و در میان گذاشتن یافته‌های پژوهش و مباحثه با آنها انجام شد. در نهایت، همه شرکت‌کنندگان رضایت خود را از این نتایج - که نشان‌دهنده احساسات و تجارب ایشان بود - اعلام کردند.

در نهایت و در انتهای گام ۴، بر مبنای روش کولایزی که به طرح نقشه تماتیک منتهی می‌گردد، فرایند کدگذاری مقولات این پژوهش براساس نمونه‌های ارائه شده در جدول‌های ۲، ۳، ۴ و ۵ درباره سایر مقولات و زیرمقولات آن در جدول ۶ ارائه شده است. هر ۴ مقوله ایجاد شده، سیر معنایی خاصی را درباره نحوه زیست پاسخگویان در فضای مجازی به تصویر می‌کشند؛ به گونه‌ای که در مقوله اول، دلالت‌های معنایی عشق، در مقوله دوم، تحولات پدیدآمده در شکل و درک روابط عاشقانه فضای زیست آنلاین، در مقوله سوم، اشکال کنشگری برای شروع روابط عاشقانه آنلاین و در مقوله چهارم، رویه‌های رفتاری پس از شکل‌گیری روابط عاشقانه آنلاین به دست آمده است.

گام ۵: در این مرحله از تجزیه و تحلیل، تمام مضامین به دست آمده در توصیف جامعی تعریف شدند و پس از ادغام همه مقوله‌های مطالعه شده، فرایند «دلالت‌ها، تحولات معنایی، اشکال کنشگری و رویه‌های رفتاری» به منزله ساختار کلی پدیده استخراج شد که توضیحات بیشتر درباره این گام، در بخش نتیجه ذکر می‌شود.

گام ۶: در این مرحله که نسبتاً مشابه با گام ۵ است، به دنبال معانی جامع نبودیم و بیشتر تمرکز در این مرحله، تقلیل

جدول ۶- نقشه تماتیک نهایی از پاسخ پاسخگویان

Table 6- The final thematic map resulting from the respondents' answers

مقوله اول: دلالت‌های معنایی عشق	مقوله سوم: اشکال کنشگری برای شروع روابط عاشقانه آنلاین
عشق به منزله همزیستی	کنشگر فعال و سازنده
<ul style="list-style-type: none"> کنار هم بودن با احترام زندگی دونفره بدون نیاز به قرارگرفتن در قالب‌های رسمی همچون ازدواج رخداد ساده کنار هم بودن نیاز به یک انقلاب عاطفی درونی عشق به منزله همراهی و یاری‌گری یه کمک‌کننده برای ادامه زندگی داشتن یه همراه همیشگی مشارکت در مشکلات هم و تلاش برای حل مسائل یکدیگر هم‌فکری و مسئولیت‌پذیری و انعطاف‌پذیری و توافق برای گفتگو کردن عشق به منزله تبادل عاطفی دوطرفه تبادل احساسات به صورت همزمان بین دو نفر فداکاری به اندازه، نه به صورت غرق شدن در یک نفر اهمیت داشتن منافع هر دو نفر 	<ul style="list-style-type: none"> تلاش در جهت آغاز رابطه ریپلای زدن روی استوری و کامنت گذاشتن جهت درگیرکردن ذهن طرف مقابل ادامه دادن گفتگو در جهت جلب تمایل طرف مقابل کنشگر منفعل و منتظر منتظر پیام پارتتر خود ماندن منتظر دریافت پیشنهاد دیگران بودن خجالت کشیدن از طرح موضوع علاوه بر تمایل داشتن به شروع رابطه استفاده بیشتر از استیکر و کمتر از کلام
مقوله دوم: تحولات پدیدآمده در شکل و درک روابط عاشقانه فضای	مقوله چهارم: رویه‌های رفتاری پس از شکل‌گیری روابط عاشقانه آنلاین
زیست آنلاین	رفتارهای آغازین رابطه
<ul style="list-style-type: none"> انتقال احساس با استیکرها و ابزارهای تصویر از پیش ساخته وجود نداشتن امکان لمس و حس تجربی فیزیکی حضور تشدید توجه به ویژگی‌های ظاهری ساده و سطحی کردن عواطف ناب و از بین رفتن رنگ واقعی احساسات سیالیت یافتن تجربه روابط عاشقانه تلاش برای آغاز رابطه جدید به محض اتمام رابطه قبلی علاقه به تنوع‌گرایی کمتر شدن عمق روابط و بیشتر شدن تعداد روابط عاطفی بین فردی آسان تر شدن درک اتمام رابطه و آمادگی برای شروع رابطه تازه رویکرد تعویض جایگزین ترمیم رابطه کمتر شدن صبر افراد برای بازسازی هنگام بروز مشکلات تأثیرپذیری از دیدن قسمت‌های خوب زندگی دیگران احساس بدبختی از رویه‌رو شدن با مشکلات خود و قیاس خود با دیگری نمایش فریبندگی زیبایی افراد دیگر و ایجاد تردید برای ماندن در رابطه جرئت‌بخشی و تعدیل شرم‌های اجتماعی فراهم آوردن امکان صحبت و پیشنهاد رابطه برای افراد خجالتی ترویج ایده زندگی در لحظه و لذت‌جویی، حتی در صورت ناهمخوانی با فرهنگ رسمی بی‌میلی به تفکرات غیرواقعی و جهان معنوی و تشدید ماد‌نگری فروریزی تابوهای جمعی شرم‌زدایی از تجربه لمس بدن و اهمیت یافتن بدن در فرهنگ روابط آنلاین از بین بردن ترس تجربه رابطه جنسی نمایش بدون هراس مسائل خصوصی زناشویی برای کسب لایک عادی‌سازی گفتگو درباره مسائل زنانه‌ای همچون پرودی از بین بردن اهمیت داشتن پرده بکارت به منزله ملاک ارزشمند 	<ul style="list-style-type: none"> چک کردن عکس‌ها و پست‌ها جستجو در علایق و ذوق‌های پارتتر با گشتن در صفحه شخصی اینستاگرام استفاده از استیکرها و همسوس شدن با عواطف و ذوق‌های پارتتر رفتارهای در طول رابطه تلاش برای خودمانی شدن گفتگو و برداشتن مرزهای رسمی و خشک تلاش برای خارج شدن از فضای مجازی و دیدار حضوری استفاده از ویس‌کال و ویدئو‌کال به مرور زمان عادی شدن صحبت درباره مسائل جنسی و ارتباط تصویری بدون پوشش عرفی چک کردن گوشی به شوق پیام‌دادن پارتتر منتظر شدن برای آنلاین شدن پارتتر رفتارهای بعد از اتمام رابطه حذف عکس‌ها و پیام‌ها آنفالو کردن و در موارد معدودی بلاک کردن پیگیری گاه‌به‌گاه صفحه پارتتر اشتراک استوری‌ها و پست‌های احساسی

نتیجه

پژوهش پیش رو با هدف فهم پدیدارشناختی دلالت‌ها و تحولات معنایی عشق و رویه‌های رفتاری در روابط عاشقانه آنلاین انجام شده است. به همین منظور و در جهت راهیابی به لایه‌های ادراکی کنشگران از روابط عاشقانه آنلاین و تحولات رخ داده در روابط عاشقانه موجود در فضاهای آنلاین، روش پدیدارشناسی توصیفی با اتکا به رویکرد تحلیلی کولایزی استفاده شد. فرایند روش‌شناختی در این پژوهش بدین صورت بود که پس از انجام مصاحبه با شرکت‌کنندگان، عبارت‌های معنادار شناسایی شده و سپس معانی فرموله‌شده مبتنی بر عبارت‌های معنادار استخراج شدند. پس از ادغام معانی فرموله‌شده و دسته‌بندی آنها، زیرمقوله‌ها و سپس مقوله‌ها حاصل شدند که در نهایت، دسته‌های زیرمقوله‌ها و مقوله‌های به‌دست‌آمده، ساختار تماتیک نهایی ارائه‌شده را تشکیل دادند. اعتبار یافته‌های پژوهش با ارجاع مجدد به مشارکت‌کنندگان و ارائه یافته‌ها به پاسخگویان حاصل شده است. علاوه بر این، با تکیه بر رویکرد (در پراتز گذاشتن) که مبتنی بر تعلیق و کنارگذاشتن پیش‌فرض‌ها و هرگونه تعصب ذاتی در باورهاست (Shosha, 2012: 41)، سعی شد به رفتارهای فرهنگی پاسخگویان در روابط عاشقانه آنلاین از دریچه تفسیرهای خودشان توجه شود.

درباره تحلیل یافته‌های پژوهش باید گفت با استفاده از روش کولایزی، از پدیده مطالعه‌شده، چهار مقوله اصلی حاصل شد که عبارت‌اند از: دلالت‌های معنایی عشق، تحولات پدیدآمده در درک و شکل روابط عاشقانه آنلاین، اشکال کنشگری برای شروع روابط عاشقانه آنلاین و رویه‌های رفتاری پس از شکل‌گیری روابط عاشقانه آنلاین؛ بنابراین، برای بررسی چهار مقوله اصلی و زیرمقوله‌های موجود در بستر هر مقوله، ابتدا باید گفت افراد برای عشق معنایی متفاوتی قائل‌اند؛ چنانکه توصیف‌های پاسخگویان در زیرمقوله‌های مندرج در ذیل مقوله دلالت‌های معنایی عشق

نشان می‌دهد عشق ساحت گسترده‌ای از معانی و تفاسیر را در بر می‌گیرد و در این میان، برخی عشق را همزیستی صلح‌جویانه مبتنی بر گفتگو و بی‌نیاز از قراردادهای رسمی مبتنی بر ازدواج می‌دانند و رخداد عشق را نیازمند عواطف پرشور و انقلاب درونی نمی‌دانند؛ بلکه تبدیل این رخداد به رابطه را نیازمند آشنایی‌های خلقی و روحی در بستر ابرازهای عاطفی می‌دانند. برخی پاسخگویان عشق را در معنای همراهی و حل مشکلات یکدیگر تفسیر کردند و بیشتر یک قالب دوستانه برای آن متصورند و برخی نیز آن را در معنای تقدیم و دریافت دوطرفه احساسات و نوعی تبادل برابر، گستره‌ای از عواطف چون گذشت، همکاری، دلتنگی و میل می‌دانند؛ در واقع، بستر قرارگرفتن فرد در فضای زیست آنلاین و تعاملات و واقعیت‌های فرهنگی گسترش‌یافته، لایه‌های ادراکی کنشگران نسبت به برقراری روابط عاشقانه و امکان‌های آنها در تجربه این روابط و خود عرصه تجربه عشق را دچار تحول و تغییر کرده است. مسئله‌ای که در ذیل مقوله دوم با ۵ زیرمقوله متمایز نشان داده شده است. زیرمقوله نخست مقوله دوم نشان می‌دهد کنشگران نسبت به شیوه‌های ابراز عاطفی در فضاهای آنلاین، احساس تصنعی بودن دارند و معتقدند استیکرها و ابزارهای تصویر ازپیش‌ساخته، وجودنداشتن امکان لمس و حس تجربی فیزیک حضور و تشدید توجه به ویژگی‌های ظاهری، موجب ساده و سطحی شدن عواطف ناب شده است. در زیرمقوله دیگر این مقوله که با عنوان «سیالیت یافتن روابط عاشقانه» کدگذاری شده است، معانی فرموله‌شده براساس عبارات معنایی پاسخگویان نشان داد در روابط امروزی، افراد درگیر رابطه در لحظات فقدان پارتنر خود، شخص سومی را کنار رابطه خود انتخاب می‌کنند یا پس از اتمام رابطه، در زمان کوتاهی وارد رابطه دیگری می‌شوند و چندان درگیر خاطرات و سرنوشت رابطه قبلی خود باقی نمی‌مانند و آمادگی برای شروع رابطه از دوره‌های قبلی و روابطی که در دنیای واقعی شکل می‌گرفته است، بیشتر شده است؛ چنانکه اگر در فرهنگ گذشته، عشق ناب و پایدار یک

است.

ازسوی دیگر، فضاهای آنلاین با تغییر پندارهای فرهنگ عمومی جاری در فضای واقعی، برای کنشگران امکان عبور از شرم‌ها و تابوهای اجتماعی را فراهم می‌آورند. به این تغییر نگرش، اینگونه می‌توان نگاه کرد که واقعیت مجازی، امکان انواع تجارب ذهنی را فراهم می‌کند که سایر جنبه‌های تسلط‌آمیز فرهنگی دیگر را منقطع یا متوقف می‌کند (Praprotnik, 2004: 2). جنبه دیگر تحول در عرصه روابط عاشقانه، غلبه رویکرد تعویض رابطه به رویکرد ترمیم و بازسازی رابطه است؛ چنانکه بیشتر پاسخگویان این پژوهش اعتقاد داشتند ترمیم، موضوعی انرژی‌بر، زمان‌بر و نیازمند حوصله است؛ موضوعی که باومن آن را اینگونه طرح می‌کند: «انسان‌های مدرن امروزی تنها رابطه می‌خواهند؛ اما با خوبی‌های آن، نه مشکلاتش» (باومن، ۱۳۸۴: ۳۷-۱۰). در همین زمینه گیدنز معتقد است شرایط فرهنگی مدرن، درک ما را درباره نقش صمیمیت در روابط تغییر داده است؛ چنانکه ما دیگر در پی آن نیستیم که سروسامان بگیریم و در اسرع وقت بچه‌دار شویم؛ بلکه با احتیاط پیش می‌رویم و روابط متنوعی را یکی پس از دیگری با ذائقه خود می‌آزماییم تا رابطه مطلوب خود را بیابیم (به نقل از اسکات، ۱۳۹۷: ۸۰).

ازسوی دیگر، رویکرد به سمت تعویض را از خلال تغییراتی که در تعهد به رابطه عشق مجازی رخ داده‌اند، باید بازخوانی کرد؛ چنانکه بن‌زئیف (2004) معتقد بود این مؤلفه در روابط رمانتیک آنلاین، ضعیف‌تر از روابط آفلاین است؛ زیرا در فضای آنلاین افراد آزادترند و دسترسی به دیگران راحت‌تر است. نتایج پژوهش کورن ول و لندگرن (2001) نشان می‌دهد بسیاری از کاربران معتقدند روابط رمانتیک آنها در فضای آنلاین بیشتر حالت سرگرمی و تفریح داشته و برای آنها این رابطه هرگز به معنای یک رابطه جدی، بلندمدت و همراه با تعهد و پابندی نبوده است؛ اما گرچه وفاداری در تجربه این نوع از عشق کمتر است، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد فضای مجازی نقش پررنگی در شکل‌دهی و

ارزش محسوب می‌شد، در بستر شبکه‌های آنلاین، کنشگران نوعی سیالیت، تنوع و ناپایداری را در روابط عاشقانه تجربه می‌کنند. همچنان که باومن در کتاب عشق سیال اعتقاد دارد، در دوران مدرن، روابط و پیوندهای عاطفی دچار نوعی شکنندگی می‌شود و افراد از همیشگی شدن روابط به دلیل سلب آزادی‌ها هراس دارند (باومن، ۱۳۸۴: ۳۷-۱۰) و امروزه مجموعه تجربه‌هایی که به منزله عشق از آنها یاد می‌شود، به شدت افزایش یافته است و به واسطه انباشت مهارت انسان‌ها در این فرایند، گویا همواره عشق بعدی را تجربه لذت‌بخش‌تری از عشق فعلی می‌پندارند (باومن، ۱۳۸۴: ۳۰). این مسئله نشان می‌دهد ما وارد تجربه مدرن از زندگی و عشق شده‌ایم؛ موضوعی که مارشال برمن (۱۳۹۰) از تعبیری همچون «زندگی سرشار از معما و تناقض» در اطلاق وضعیت مدرن استفاده می‌کند و مدرن‌بودن را مهبای تحقق امکانات جدید در عرصه تجربه و ماجرا می‌داند و اعتقاد دارد مدرنیته «سیالی» که ما امروزه ساکنش هستیم، جهانی است که در آنجا «هر کاری و هر حرفی رواست» و ما بخشی از اجتماعیت «سبک‌تر، پراکنده‌تر و بسیار متحرک» هستیم که در آن، هیچ مجموعه‌ای از محدودیت‌ها و هیچ مجموعه‌ای از قوانین مسلم وجود ندارد؛ اما باید بدین نکته توجه داشت که از نظر تجربه امر مدرن در جامعه ایرانی، ما بیش از آنکه مدرنیته به منزله وجه فرهنگی امر مدرن را تجربه کرده باشیم، در مدرنیزاسیون که وجه فناورانه امر مدرن است، با فاصله زمانی کمی از تجارب غربی در حال حرکت هستیم. از همین رو، بخشی از این سیالیت که قالب غیراخلاقی به خود می‌گیرد، ناشی از ناسازی توسعه‌ای میان مدرنیته و مدرنیزاسیون است و اینکه نوعی تفاخر فرهنگی میان وجه فرهنگی-اخلاقی با وجه فناورانه امر مدرن در تجربه فضای مجازی وجود دارد. از همین رو، می‌توان گفت در ذیل نتایج پژوهش‌های خارجی، فضاهای مجازی به منزله فضاهای مکمل زیست اجتماعی کنشگران، عرصه تعامل را پوشش می‌دهند؛ در حالی که در جامعه ایرانی، ساحت مجازی در حال غلبه بر حیات واقعی

فراهم‌سازی موقعیت کنش برای افراد دارد.

دو زیرمقوله دیگر مقوله دوم، بازنمایی از تغییرات در ادراک و عملکرد فرهنگی و هنجاری افراد است؛ بدین معنا که زیرمقوله «جرت‌بخشی و تعدیل شرم‌های اجتماعی» و زیرمقوله «فروریزی تابوهای جمعی» نشان می‌دهند ساحت تعاملی افراد و تجربه‌های امروزی از عشق در فضای آنلایین، در نسبت با باورداشته‌ها و سازه فرهنگ ایرانی تغییر یافته است؛ به طوری که افراد به زندگی اکنونی، این‌جهانی و زمینی بیش از زندگی پرهیزمحور مبتنی بر اندیشه‌های معنوی و آن‌جهانی گرایش دارند و در این تغییر گرایش، تجربه لمسی در رابطه عاشقانه که با ارزش‌های فرهنگ نسل‌های پیشین تضاد دارد، نه تنها یک ضدارزش نیست، بلکه بدن به‌منزله موضوعی نگریسته می‌شود که به فرد تعلق دارد نه جامعه. این موضوع با در نظر گرفتن مقوله جنسیت اهمیت بیشتری می‌یابد؛ چنانکه با حرکت از مردان به سمت زنان، می‌توان مشاهده کرد که تعدیل شرم‌ها و فروریزی تابوها، موضوعی است که زنان بیشتر بدان اشاره می‌کنند؛ این اشارات بر این اساس می‌تواند تعبیر شود که فرهنگ پیشینی جامعه ایرانی، زن‌بودن را با مضامینی همچون «حیا، وقار و سربه‌زیر» پیوند زده و به این موضوع در فرهنگ پیشینی به‌منزله یک ارزش اجتماعی توجه شده است؛ اما در بخشی از فرهنگ، دختران و زنان امروزی مایه خجالت، ترس و خودسرکوبی تلقی می‌شود. از همین رو، آنان به‌شکل آزادانه‌تر و خارج از مرز و محدودهای تعیین‌شده به‌وسیله فرهنگ «شهر و خانواده» حرکت می‌کنند.

موضوع مهم دیگر، فهم اشکال کنشگری برای آغاز رابطه و رویه‌های رفتاری در طول رابطه است. در این قسمت، زیرمقوله‌های هر مقوله و عبارات فرموله‌شده نشان می‌دهند دو شکل از کنشگری در روابط عاشقانه آنلایین وجود دارد؛ ازسویی، برخی کنشگران به‌صورت فعالانه از طریق پیشنهاد دادن مستقیم و یا در اشکال غیرمستقیم از طریق کامنت گذاشتن زیر پست‌ها و لایک کردن پست‌های فردی که

به او تمایل دارند، گام‌هایی را در جهت آغاز رابطه برمی‌دارند که در این بخش مرور مصاحبه‌ها نشان داد پسران به‌شکل فعالانه‌تری در این زمینه اقدام می‌کنند. نوع دیگر کنش، مرتبط با افرادی است که بیشتر منتظرند افراد به‌سمت آنها بیایند و در شروع گفتگوها نیز برخورد رسمی و سردی دارند و از استیکر بیش از کلام استفاده می‌کنند و منتظر می‌مانند تا طرف مقابل نظرشان را جلب کند.

اما پس از آغاز یک رابطه در فضاهای آنلایین، نخستین رویه رفتاری افراد به‌سمت جستجو در صفحه طرف مقابل با محوریت بازدید عکس‌ها و خواندن پست‌هاست. پس از عبور از این مرحله، افراد در طول گفتگو قالب‌های رسمی در عرصه زبانی و گفتگو را کنار می‌گذارند تا صمیمیت ایجاد شود و برای شروع این صمیمیت غیر از خود گفتگو، استفاده از استیکرها نیز اثرگذار است؛ چراکه این استیکرها استعاره‌هایی از جنبه‌های اثری فضاهای آنلایین همچون فضا (Tucker & Gooding's, 2017) یا صمیمیت (Michaelsen, 2017) هستند. این موضوع با پژوهش لِنهارت و همکاران (2015) در تضاد است؛ زیرا آنها اعتقاد دارند ارتباطات مجازی به‌ندرت موجب ملاقات کنشگران می‌شود؛ در حالی که بیشتر مشارکت‌کنندگان این پژوهش اذعان داشتند پس از گفتگوها و آشنایی اولیه که در قالب کلمات رخ می‌دهد، در مراحل بعدی گفتگوهای صوتی و تصویری جایگزین گفتگوی کلامی می‌شود و سپس دیدارهای حضوری رخ می‌دهد و در برخی موارد، این ارتباط حضوری سبب برقراری ارتباط جنسی می‌شود.

در این زمینه، حتی پاسخگوییانی که تجربه جنسی در این زمینه نداشتند، به این اذعان داشتند که حدی از صمیمت مبتنی بر لمس بدنی را تجربه کرده‌اند و یا باور داشتند که این موضوع امروزه جزء جدایی‌ناپذیر روابط عاشقانه‌ای است که از طریق فضای مجازی شکل می‌گیرد. نتایج سایر پژوهش‌ها در این زمینه نشان می‌دهد در عصر مدرن، تجربه و ارتباط بین عشق و لذت جنسی به‌منزله هنجاری کارکردی در جوامع امروزی پذیرفته شده است (García & Soriano, 2017).

گذشته‌شان جستجو می‌کنند؛ اما آنها نیز در نهایت اقدام به حذف تمام چیزهایی می‌کنند که بازنمایی از رابطه گذشته است و خود را برای ورود به یک رابطه جدید آماده می‌کنند. چنین رویه‌ای در واقع می‌تواند نشان‌دهنده سیالیتی باشد که از یک سو فرهنگ مدرن در درک عشق معاصر ایجاد کرده است و از سوی دیگر، گشایش در عرصه تجربه و ماجراجویی‌های احساسی‌ای که شبکه‌های اجتماعی برای کنشگران آنلاین فراهم آورده‌اند.

منابع

اسکات، س. (۱۳۹۷). معنابخشی به زندگی روزمره. ترجمه فاطمه مکتوبیان و مریم مکتوبیان، تهران: جامعه‌شناسان. احمدی، ب. (۱۳۹۴). خاطرات ظلمت. تهران: نشر نی. باومن، ز. (۱۳۸۴). عشق سیال. ترجمه عرفان ثابتی، تهران: ققنوس.

بدیو، الف. (۱۳۹۷). در ستایش عشق. ترجمه مریم عبدالرحیم کاشی، تهران: ققنوس. برمن، م. (۱۳۹۰). تجربه مدرنیته. ترجمه مراد فرهادپور، تهران: طرح نو.

فریاری، الف. (۱۳۷۳). «مروری بر پدیدارشناسی و جامعه‌شناسی پدیداری»، فصلنامه علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی، د ۳، ش ۵، ص ۲۰۲-۱۶۵.

نظری، ح. (۱۳۹۸). ابتدای سیاست‌گذاری قوانین خانواده. پایان‌نامه دکتری بررسی مسائل اجتماعی. گروه علوم اجتماعی، دانشگاه کاشان.

Araya, A. C. Warwick, R. Shumer, D. & Selkie, E. (2021). Romantic relationships in transgender adolescents: a qualitative study. *Journal of Pediatrics*, 147 (2), 1-11.

Ben-Zeev, A. (2004). *Love online: emotions on the internet*. New York: Cambridge University Press.

Briggle, A. (2008). Love on the internet: a framework for understanding eros online. *Journal of Information, Communication & Ethics in Society*, 6 (3), 216-232.

Bowe, G. (2010). Reading romance: the impact facebook rituals can have on a romantic relationshi. *Journal Volume & Issue*, 1 (2), 61-77.

همچنان که مرور پاسخ‌ها در این پژوهش نیز نشان می‌دهد کنشگران در فضاهای آنلاین بعد از طی مدتی از رابطه، مایل‌اند از مرز کلمات فراتر روند و به لذت حضور و سایر لذت‌های نهفته در ساحت رابطه عاشقانه دست یابند. این رویه از آن‌روست که به گمان آلن بدیو، عشق در دنیای امروز چیزی بیش از اعلام صرف کلمات است و با بدنمندی پیوند دارد؛ در واقع، کنشگران ساحت عشق‌ورزی به دنبال دستیابی به تمامیت هستی دیگری‌اند و تسلیم بدن به نماد جسمانی این تمامیت بدل می‌شود (بدیو، ۱۳۹۷: ۳۸)؛ البته از سوی دیگر، این میل کنشگران برای انتقال رابطه از عرصه نوشتار به ویس‌کال و ویدئوکال و حضوری‌کردن رابطه را می‌توان براساس ماهیت فناوری‌نسل‌های جدید اینترنت و تغییراتی که در اشکال تجربه به میانجی این گشایش در عرصه امکانات مجازی رخ می‌دهد، تفسیر کرد؛ بدین معنا که اگر نسل اول در هاله ناشناختگی ناشی از بستر متنی نسل اول اینترنت قرار داشت که خود این ناشناختگی وجه رازآمیز و هیجان‌انگیزی به رابطه می‌داد، در نسل دوم، پدیدارشدن امکانات فرامتنی همچون صدا و تصویر و گسترش استعاره‌های کلامی همچون استیکرها و عکس‌ها، عرصه خیال‌پردازی و تصویرسازی از یکدیگر در روابط رمانتیک را کاهش داد و تبدیل جنبه‌های تخیلی به جنبه‌های تعاملی موجب نوعی حرکت از عشق شورانگیز به عشق همدمی را مشاهده کرد.

اما نکته تأمل‌برانگیز اینجاست که پس از رخ‌دادن تجربه‌های فوق در ساحت رابطه، در صورت وجود مشکل در رابطه، رابطه و تمام گذشته ارتباطی تنیده به آن، از جمله عکس‌ها و پیام‌ها و آهنگ‌هایی که افراد برای هم ارسال کرده‌اند و یا پست‌ها و استوری‌هایی که برای دلربایی برای هم به اشتراک گذاشته‌اند، به ناگهان هستی خود را به نیستی تبدیل می‌کند؛ بدین معنا که کنشگر بعد از اتمام رابطه، پیام‌ها را حذف می‌کند و در شبکه‌های اجتماعی چون اینستاگرام همدیگر را آنفالو و در موارد معدودی بلاک می‌کنند و تنها عده کمی بعد از اتمام رابطه، تا مدت کوتاهی در صفحه پارتنر

- networking sites within adolescent romantic relationships and dating experiences. *Journal of Computers in Human Behaviors*, 55, 76-86.
- Praprotnik, T. (2004). *How to understand identity in anonymous, communication?* Available in: www.hsd.hr/revija/pdf/1-2-2004/01-praprotnik.pdf
- Streubert, M. J. & Carpenter, D. R. (1999). *Qualitative researches in nursing, advancing the humanistic imperative*. Philadelphia: Lippincott.
- Sabiniewicz, A. Borkowska, B. Serafińska, K. & Sorokowski, P. (2017). Is love related to selfies? romantic selfie posting behavior and love levels among women and men. *Personality and Individual Differences*, 111, 297-300.
- Seo, K. (2020). Meta-analysis on visual presentation: does adding images to text influence persuasion? *athens. Journal of Mass Media & Communications*, 6 (3), 177-190.
- Shosha, G. A. (2012). Employment of collazo's strategy in descriptive phenomenology a reflection of a researcher. *European Scientific Journal*, 8 (27), 31-43.
- Speziale, H. & Carpenter, D. (2007). *Qualitative research in nursing: advancing the humanistic imperative. philadelphia*. Lippincott: Williams and Wilkins.
- Tucker, I. & Gooding's, L. (2017). Digital atmospheres: affective practices of care in elefriends social. *Journal of Health Illness*, 39 (4), 629-642.
- Tuncez, M. (2016). *Popularity of online intimate partners and its impact on exclusivity of cyber-love*. Master Thesis, University of Ankara.
- Wojnar, D. & Swanson, K. (2007). Phenomenology: An exploration. *Journal of Holistic Nursing*, 25 (3), 172-180.
- Burunat, B. (2019). Love is a physiological motivation (like hunger, thirst, sleep or sex). *Journal of Medical Hypotheses*, 129, 1-14.
- Carroll, B. A. & Ahuvia, A. C. (2006). Some antecedents and outcomes of brand love. *Marketing Letters*, 17 (2), 79-89.
- Cornwell, B. & Lundgren, D. C. (2001). Love on the internet: involvement and misrepresentation in romantic relationships in cyberspace vs. actual space. *Computers in Human Behavior*, 17, 197-211.
- De Boer, A. Van Buel, E. M. & Ter Horst, G. J. (2012). Love is more than just a kiss: A neurobiological perspective on love and affection. *Neuroscience*, 201, 114-124.
- De Jong, D. C. & Reis, H. T. (2016). *Love and intimacy, encyclopedia of mental health*. Publisher: Elsevier.
- Fochtman, D. (2008). Phenomenology in pediatric cancer nursing research. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 25 (4), 185-192.
- García, H. & Soriano, E. (2017). The romantic ideal of men and women involved in the relationship of friends with benefits. *Journal of Procedia Social and Behavioral Sciences*, 237, 203-208.
- Hazra, S. & Kewalramani, S. (2018). Social networking and romantic relationships in young adults. *International Journal of Social Science Review*, 6 (3), 349-354.
- Holyst, A. J. (2017). *Cyberemotions: collective emotions in cyberspace*. Switzerland: Springer.
- Klimova, S. (2009). Social phenomena of love. *Russian Journal of Social Research*, 18, 79-88.
- Lee, C. & Chau, D. (2017). Language as pride, love and hate: archiving emotions through multilingual instagram hashtags. *Journal of Discourse, Context & Media*, 22, 21-29.
- Lenhart, A. Anderson, M. & Smith, A. (2015). *Teens, technology and romantic relationships*. USA: Pew Research Center.
- Lubomir, L. (2009). *Introduction a la psychologie positive*. Paris: Dunod.
- Michaelsen, A. (2017). Feeling differently together: the it gets better project as an unlikely intimate public of lgbt peer. *Journal of Emotion, Space and Society*, 25, 144-149.
- Mikulincer, B. I. Ivcher P. & Shaver, R. (2019). *A behavioral systems approach to romantic love relationships: attachment, caregiving and sex*. Interdisciplinary Center: Herzliya.
- Nee Nee, C. A. Caroline, W. B. & Alan, G. (2015). An exploration of students' lived experiences of using smartphones in diverse learning contexts using a hermeneutic phenomenological approach. *Journal of Computers & Education*, 82, 96-106.
- Ouytsel, J. V. Van Gool, E. Michel, M. Koen, P. & Emilie, P. (2016). Exploring the role of social

